National Library 55253
Gcn. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

National Library
Bibliothèque Nationale
DIVISION DES PÉRIODIQUES

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1069.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 63 (3080) XXXIII aastakäik | Neljapäeval, 23. augustil 1984 — Thursday, August 23, 1984 | Üksiknumbri hind 70 cent

Kurjad hääled eesti kommunistidele

Kas Soome TV vaatamist võidakse keelata või peab Soome tsenseerima oma programme? — Emigrantide välisvõitluslikul tegevusel mõju kodumaal

Eesti nimi on jälle maailma ajalehtedes, pärast seda kui N. Liidu Kommunistlik Partei on kutsunud korrale Eesti Kommunistliku Partei juhtkonda. N. Liidu siseminister Vitalj Fjodortshuk on öelnud Eesti Kommunistliku Partei juhtkonnale, et nad peavad näitama tugevamat kohustust sotsialistliku ideoloogia nõuete täitmisel, kirjutas N. Liidu partei ajaleht Pravda oma 4. augusti numbris.

Fjodortshuk ütles päev varem kohtumisel Nõukogude Eesti parteijuhtidega, et nad peavad võtma rangema hoiaku ka seadusemurdjate vastu. Pravda ei nimetanud ühtki erilist juhtumit Eestis, mida partei juhid käsitlenuks kui näidet ideoloogilisest nõrkusest selles Balti vabariigis. Fjodortshuk tsiteeris Kremli korraldust, mis avaldati päev varem ja mis kritiseeris partei juhte Eestis, et nad ei tegele küllalt „rahvuslike suhete probleemidega".

Eesti, mis enne oli osa Vene impeeriumist, liideti N. Liiduga 1940. a. jõuga koos naaberriikide Läti ja Leeduga pärast kahte aastakümmet iseseisvust.

Pärast 1945. aastat on suur arv venelasi asustunud Eestisse ja moodustavad nüüd kolmandiku elanikkonnast, mis sageli on põhjustanud vastupanu ja rahutusi eestlaste hulgas,

kirjutatakse Lääne uudistesaates Moskvast.

Fjodortshuk ütles ka kohtumisel Eestis partei juhtidega, et „eritähelepanu peab antama ideoloogiliseks, poliitiliseks, haridustöös ja kultuuriliseks massitööks rahva hulgas", milles eesti kommunistid pole suutnud täita nõudeid, viimased koostatakse tavaliselt parteikongressidel.

N. Liidu siseminister Fjodortshuk kohtus Eestis E. Kommunistliku Partei esimese sekretäri Karl Vainoga ja teiste juhtidega nende probleemide üle arutlemiseks, kus rõhutati tugevama sotsialistliku seadusandluse täitmise vajadust ja korra säilitamise nõuet.

Kohtumisel rõhutati ka vajadust suuremateks ühisteks püüdlusteks võitlustes eksimuste vastu ja kõrgemaks haridustööks rahva hulgas.

Siseminister Fjodortshuk on endine KGB julgeolekuüksuste ülem.

Siseminister Fjodortshuki nõuded on põhjustanud ka Soomes nende vaatlemist. Soome suurim ajaleht Helsingin Sanomat ütles, et nad on mures Moskva äsjase ideoloogilise suhtumise üle Nõukogude Eestisse. Soomel ja Eestil on lähedased ajaloolised sidemed, nende rahvad mõistavad enamvähem teineteise keelt ja mõnel mõõdul näevad teineteise televisiooniprogramme.

Kremli korraldustes Eesti komparteile anti käsk suurendada võitlust rahvustunde vastu.

See oli määratud partei ametnikele, televisioonile ja muule meediale,

et nad kasutaksid olevaid võimalusi efektiivsemalt, mis Moskvas Lääne diplomaatide arvates näitab Moskva selget muret Soome televisiooni mõju üle.

Sama ajaleht ütles oma juhtkirjas, et Moskva kurjustamine oli silmatorkav mitmel põhjusel, miks just Eesti võiks olla karistusalune. Seal on olnud mitmel korral teravat kritikat Tallinna inimeste nõrkuse üle vaadata Soome televisiooni. Juhtkirjanik lisas, et see võiks olla kahjatsetav kui Eesti parteimasin peaks hakkama ähvardama Soome tv-programme ja soome eluladi, olles sellele ideoloogiliselt kuritahtlik.

Helsingi ringhääling käsitles seda 2. augusti uudistes: Eesti ametivõimude arvates Lääne meedia levitab ebaõiget informatsiooni suhetest eestlaste ja nõukogude kommunistlike parteide vahel.

Eesti haridusministri asetäitjalt Albert Tukilt, kes külastas Kotkas Balti festivali, küsiti selle artikli üle, mille kohaselt N. Liidu kommunistlik partei on rahulolematu eestlaste ideoloogilise tööga.

Vastavalt Tukile pole mõtete vahetamine parteide vahel midagi erakordset, kuna ideoloogilise hariduse küsimused on kommunistliku partei peaülesanne.

1. augustil N. Liidu Kommunistlik Partei õhutas avalikult Eesti kompartei juhtkonda suurendamaks oma võitlust ideoloogiliste rünnakute mineerimiseks, mis tulevad Lääne riikidest.

Inglise ajaleht „The Guardian kirjutab pealkirja all „Moskva ähvardab Eesti TV-valikut".

Rünnates „välisriikide raadiot ja tv-d, reaktsionäärseid emigrante ja kiriklikke ringkondi", see on efektiivselt antud noomitus Eesti parteiaparatuurile, selles väikseimas N. Liidu vabariikidest.

Võitlus võõra raadio ja TV vastu võib võtta eestlastelt ühe nende vähestest lõbudest — vaadelda alltekstiga Lääne tv-programme Soomest, Soome lahe teiselt poolt.

See võib muuta aktuaalseks 1982. aasta oktoobris väljendatud kartust, kui Eesti „Õhtuleht" süüdistas Soome TV-d, et see on koos Soome kapitalistide ja USA propagandistidega suunanud oma relvad sotsialistlike ideaalide vastu.

Möödunud kevadel Pravdas avaldatud intervjuus Eesti Kommunistliku Partei juhi Karl Vainoga kinnitati,

et turismil ja Soome TV-l on hukatuslik mõju Tallinna inimestele.

Ametivõimud on isegi väitnud, et Soome TV-s antavad ärikuulutused kirjeldavad rikkusi ja pakutavat liha Eesti koduperenaiste demoraliseerimiseks Nõukogude halva lõikuse aastal.

Sel aastal on N. Liidu meedia süüdistanud eksiil-eestlasi Läänes, kes on olnud eriti aktiivsed, nimetades Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate organisatsiooni juhatajat Ants Kipperit Stokholmis.

Eestis on sel suvel olnud laiaulatuslikke ülekuulamisi ja majade läbiotsimisi,

mis on tõenäoliselt suunatud Euroopa Julgeoleku Konverentsi ässitusagitaatorite avastamiseks.

Vähemalt viis eestlast ootab praegu kohut, keda süüdistatakse N. Liidu vastases propagandas. 40—50 poliitilist vangi on sunnitöölaagreis.

Teine Inglismaa ajaleht „The Daily Telegraph" kirjutab oma 2. augusti numbris pealkirja all „Kremli juhid ärritatud väikese Eesti pärast", öeldes et eestlased on tõelised rahvuslased ja avalikult kriitilised N. Liidu korra vastu, vesteldes Lääne külalistega. Eestlased räägivad keelt, mis lähedane soome keelele ja võivad pääseda venelaste uudiste „pimendamisest" läbi, suunates oma TV-vastuvõtja Helsingile, põiki üle Soome lahe. Moskva on nüüd mures eesti rahvusluse jätkuva tegevuse pärast. N. Liidu Kompartei Keskkomitee määruses öeldakse, et ametnikud Eestis peavad veenma inimesi, et „eestlaste ajalooline saatus on lahutamatult seotud Nõukogude riigi arengu ja tugevusega. Parteitöölised peavad efektiivsemalt kasutama kõiki võimalusi nende punktide tähenduse rahvale avaldamiseks ja kultuuriliseks aktiivsuseks.

Ajaleht arvab, et juhtkond peab olema otseselt rohkem sekkunud avalikus elus ja kindlustama, et materiaalse elustandardi suurendamine on seotud ideoloogilise teadvuse tõusuga.

Moskva ütles, et Eesti parteijuhid ei olnud küllalt tegevad rahvuslike suhete probleemidega — selge tunnustus lõhest eestlaste ja venelaste vahel.

Parteijuhid olid võimetud formeerima „internatsionalistlikku teadvust". See on Kremli zhargoon lojaalsusest Moskvale.

Nad süüdistavad nõukogudevastaseid „laimavaid väljamõeldisi" välismail. SCee nimetas eriti „võõra TV ja raadio subversiooni, samahästi emigrante ja religioosseid gruppe."

See määrus võib olla signaaliks ümberkorraldustele Eestis, kus Moskva pani ametisse uue peaministri alles möödunud jaanuaris. Määruses kritiseeriti majanduslikku ebamajandamist ja öeldi, et ametivõimud peaksid tegelema rangemalt huligaansuse, joomisega ja riigivara vargusega. Viimase intsidendina, mis seotud selle probleemiga, oli näiteks suur ja senini avaldamata arv Eesti elanikke, kes surid puupiirituse joomise pärast, mis oli varastatud raudtee tsisternvagunist.

Kõige paremad Kalevipoja tundjad Jõekääru Eesti Laste Suvekodus 1984. Tagareas vasakul suvekodu kasvataja ja Kalevipoja eksamineerija Peeter Pirn, paremal nurgal suvekodu Kalevipoja „hing" Endel Ruberg.
Foto: J. Säägi

Kreeka võtab osa NATO manöövreist

ATEENA — Kreeka lubab võtta osa NATO sõjalisest manöövrist Lääne-Vahemeres eeloleval oktoobrikuul, aga mitte teisest manöövrist Kreeka saarestikus, mis on kavandatud järgmisele kuule. Kreeka ühineb Itaalia, Inglismaa, Türgi ja USA väeosadega kuuajaliseks manöövriks, mille nimeks on „Deterrent Forces" (Tõkestavad jõud).

Inglise ametiühinglasi puhkusele N. Liitu

LONDON — N. Liidu kaevurite ametiühing on pakkunud Inglismaa streikivaile söekaevureile võimalust kahenädalaseks vabaks puhkuseks raudeesriide taga. Rahvusliku Kaevurite Ühingu (NUM) esindaja ütles, et 100 puhkusekohta olid avatud kaevureile ja nende abikaasadele maksimaalselt koos kahe lapsega 5—16 vanuses. Soovi-avalduste vormid saadeti kohalikele kaevurite ametühinguile, kusjuures õnnelikud valitud otsustatakse loosi korral.

CNE on osavõturohke

CNE tegevus on läinud täie ulatusega. Kanada suurim näitus on võtnud oma tavakohase ilme, kus midagi uut ootajail pole palju leida, kuid üldine karnevalimeeleolu, tingel-tangel loob tausta, kus ehk ilmneb parimalt selle sündmuse sisu.

Tänavune näitus jälgib eelmiste aastate sisu, jäädes ikka vähemaks näitusena, aga selle asemel suurenedes meelelahutusliku sündmusena, kus Grandstandi esinemised tavaliselt loovad kõrgpunkti.

Endises automotive hoones on viimastel aastatel olnud Kanada valitsuse ministeeriumide tegevust kirjeldavad väljapanekud.

Tänavu on mitmesuguste mänguvõimalustega üks suuremaid Sport Canada, kuna äsjaste olümpiamängudega on see ala aktuaalne.

Ka oli esmaspäeval, 13. augustil Kanada peaminister John Turner olümpiavõitjaid õnnitlemas.

Samas hoones on veel Canada Post, tervishoid, indiaanlaste kunst, Kanada Kaitsejõudude väljapanek, kus muuhulgas on ka läbilõikemudel kuulsast USA Sidewinder raketist. Üldiselt on näituse väljapanekud suhteliselt kõrgtehnoloogiliselt kujundatud, palju informatsiooni on raaliprogrammidesse paigutatud. Samas hoones on ka Ontario ja Toronto juubeleid tähistavad näitused.

Teistes osades on palju samast: Internatsionaalne näitus on nagu eelmistel aastatel, kirev ja laadailmeline, kus Hiinal on nagu viimastel aastatel suurem ala, laienenud on Pakistan ja Ladina-Ameerika riigid, kuid väljapanekud on tegelikult odavamahinnaliste esemete ärid. Väga suur väljapanek on kulda ja ehteid Taist, erikompaniide kaupa.

Nagu alati on ka N. Liidul kaks väljapanekut, aga nii viletsad need pole varem olnud. Ühel puunukke, lihtsamat keraamikat; puuduvad isegi alatised teepakid.

Teine väljapanek on raamatuist, kus on tänavu eriosakond balti raamatuile. Eesti osas on A. H. Tammsaare, H. Raudsepa, P. Kuusbergi, L. Prometi, J. Krossi jt. ilukirjanduslikke töid, mõned teatmeteosed ja pildiraamatud; on ka ingliskeelseid lasteraamatuid ja eesti autorite töid inglise keeles.

Eriti ilus on iluaianduslik väljapanek, mille kohta üks külastaja ütles, et ainuüksi see tasub CNE sissepääsu (täiskasvanuile $4.00, pensionäridele $1.00).

Rohked on mitmesuguste gruppide esinemised, samuti tsirkuse esinemine Ontario Place'i foorumil. See kõik pakub palju enam, kui otsida näituselt vaatamisväärsusi.

Toronto trammitööliste näituse ajaks kavandatud streik on edasi lükatud algusega 12. septembrile, kui paavsti Toronto külaskäik on ettenähtud.

Trammitööliste streik paavsti külaskäigu ajaks

TORONTO — Toronto transporttööliste ametiühingu streik lükati edasi ja algab nüüd kaks päeva enne paavst Johannes Paulus II Torontosse saabumist. Sel puhul oodatakse Torontosse kuni 500.000 inimest, kes on olenevad avalikest transportvahendeist. Streik võiks ohustada kogu kõrge külalise Toronto külaskäiku.

Ometi andis ametiühing järele ja korraldab veel uue hääletuse teadasaamaks, ehk ametiühingu liikmed on vahepeal oma meelt muutnud pakutava 5 protsendilise palgatõusuga leppimiseks.

Saudi-Araabia soovib USA relvi

Reagani valitsus arvestab lisraeli sõprade opositsiooni

WASHINGTON — Saudi-Araabia on mitteformaalselt soovinud osta peaaegu 3000 USA's valmistatud õhusttulistavaid Sidewinder võitlusrakette, aga USA president Ronald Reagan on mures, et see nõudmine võiks põhjustada kahju tema võimalustele tagasivalimiseks. Saudi-Araabiale on öeldud, et Reagani valitsus ei taha esitada müügiplaani Kongressile enne kui tuleval aastal.

Ettepandud müük, kui see läbi läheks, laiendaks palju Saudi-Araabia õhujõudude võitlusvõimet. Seda on seni valitsuse poolt hoitud salajasena. Saudi-Araabia soovib rakette kui osa nende relvastatud jõudude varustamise programmist, et viia sõjaväe võitlusvõimet selleni, et see suudaks pidada sõda vähemalt 30 päeva. Saudi-Araabia on vähehaaval oma sjaväe ülesehituse plaani suurendanud, selles on ettenähtud õhujõudude tugevdamist Sidewinder'itega kuni 10—11.000 ulatuses.

Reagani valitsus on teadlik opositsioonist relvade müügi puhul Saudi-Araabiale,

kuna lisraeli toetajad ütlevad, et Sidewinderite müük võiks olla esimene laine uute relvade müügiks araabia riikidele.

Sellepärast Reagan ei taha valimiste aastal riskeerida ükskõik millise asja pärast võitlust Kongressis, mis järgnes 1981. a., kui Saudi-Araabiale müüdi AWACS radariluurelennukeid ja muud ajakohasemat õhujõudude varustust.

USA valitsus tegelikult pooldavat relvade müüki Saudi-Araabiale, kuna see sobib USA strateegiaga tugevdada Saudi-Araabiat vastukaaluks Iraani sõjalisele mõjuvõimule Pärsia lahe piirkonnas, mis võiks katkestada õli pääsu maailmaturule.

Inglise kaitseministeeriumi ametnik andis salajast informatsiooni

LONDON — Vanem inglise kaitseministeeriumi ametnik on kohtu all, kus teda süüdistatakse salajase informatsiooni andmise pärast selleks mitteõigustatud isikule, aga ta vabastati kuni järgmise kuuni kautsjoni vastu. Süüdistuse kohta pole avaldatud lähemaid detaile. 38-aastane Clive Ponting on Inglismaa kuulsa aumärgi Order of the British Empire kavaler.

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Kohtumine Toronto raekoja esisel väljakul Eesti vabadusnõude demonstratsiooni ajal, Eesti Vabariigi aupeakonsul Ilmar Heinsoo Toronto linnanõuniku proua ja härra Tony O'Donahue vahel.

Foto: Ilme Lillevars

Kommentaar

Pealesunnitud sõprusest

N. Liit on oma Tshehhoslovakkias korraldatud olümpiamängudele sarnanevate sõprusmängudega näiliselt kogu mängude ümber olnud probleemi lahendanud: Läänemaailma amatööridele on loodud olümpiamängude traditsioonidele põhinevad amatööride võistlused ja teisel pool kommunistlike riikide professionaalsete sportlaste sõprusmängud. Hiljem arvestagu tagajärgi need, kes tahavad näha kumb pool on tugevam, kas amatöörid või riigipalgal olevad elukutselised.

Ideaalsete olümpiamängude entusiastid on veelgi kurvad, et puudusid „maailma parimad sportlased", mistõttu võistluspinge olevat puudunud, mis ka vaatajaskonna oli muutnud mõne spordiharu vastu apaatseks, eriti kui seal polnud näha, et ameeriklastel õnnestunuks kulmedali saamine. Küllap ka teine pool tahtis näidata kuivõrd sotsialism teeb nende sportlaste jala- ja käelihased tugevamaks.

Sõprusmängudest osavõtjad on vaid boikoteerivad riigid ja ka mõned „sõbrad", mis näitab, et N. Liidul pole „sõpradest" puudust. Ka olid nad valmis oma paremust näitama, kusjuures neil polnud üldse vaja karta, et keegi neid röövinuks, neile kihutuskirjandust jaganuks, neid meelitanuks ärahüppamisele. „Tõeline sõprusolümpiaadi" vaim oli valitsenud kõigi vahel. Pealegi polnud kurta, et sihilikud ajakirjanikud nende mängusid kuidagi sihilikult vaatleksid, eriti kardetud „Ameerika Hääl" ja Vabadusraadio, kes ei saanud mürgitada üksmeelset sõpruse õhkkonda.

Selles väljendubki diktaatorriigi suur eelis „sõbraliku keskkonna" loomiseks, nagu tehti ka Balti riikidega, mida isake Stalin nii palavalt hakkas armastama, et need oma kaissu haaras. Stalin on kadunud, aga nüüd väike Eesti häirib tänapäevast diktaatorit Konstantin Tshernenkot, kes nõuab korda just Balti riikidest Eestis, kus kõik sotsialismimaa pahed on pinnale tõusnud, kuna eestlased pole oma rahvuslust allutanud internatsionaalsele rahvuslusele, s.t. kommunismile. Väiksed juhid, ehkki Venemaal sündinud ja kasvanud eestlased, võivad nüüd kaotada oma mugavad kohad ja suured eelised, et nad pole suutnud eesti rahvast panna palavalt Venemaad armastama. Eestlane ei hinda vennalikku venelase sõprust.

Selletõttu jääb ka sõprusmängudele omapärane maitse külge, et seal võistlesid need truualamlike riikide sportlased, kes kuuletusid N. Liidu käsule Los Angelese olümpiamängude boikoteerimiseks. „Sõprusel" jutumärkides on irooniline ja kibeda kogemuse sisu.

Kodumaa eestlased tunnevad seda, kui nad „sõpruse" pärast annavad oma paremad suutäied „külalistele", kui uuemad ja mugavamad hooned antakse uustulnukaile, et sõprus saaks paremini areneda. Sellejuures on üheks nõudeks internatsionaalne rahvuslus, mida N. Liidus kultiveeritakse kõigi vähemusgruppide rangeks assimileerimiseks.

H.

Ida-Saksamaa häirib Moskvat

Lähenemine Ida- ja Lääne-Saksamaa vahel on põhjustanud samaaegselt lõhe Ida-Saksamaa ja Moskva vahel, mida viimane peab enesele ähardukseks. Mitmed kritiseerivad artiklid ja kaudsed hoiatused on suunatud Ida-Saksamaa poole, kuigi juttu on Lääne-Saksamaast. Lõhet Ida-Saksamaaga peetakse N. Liidu hegemooniale suurimaks väljakutseks Ida-Euroopas.

Risk olevat suur. Esiteks pressivad seekord sakslased omale laiemat hingamisruumi, teiseks võiksid nad ühineda teiste Ida-Euroopa riikidega ettenägematuks ühiseks aktsiooniks ja kolmandaks, N. Liidu juhtkond on väga vana ja väsinud, kel pole praegu suuremat algatusvõimet.

Sel pinnal on N. Liidu ja Ida-Saksamaa tüli siiski tavaline. Erich Honecker, kes on partei ja riigijuht, kes kaua on olnud põlatud Läänes, plaanitseb tuleval kuul oma esimest ametlikku külaskäiku Lääne-Saksamaale. Selle tegemiseks ta on valmis parandama mõlemapoolset atmosfääri mööduka liberaliseerimisega, eriti kergendades seni olnud kitsendusi reisimisel Ida- ja Lääne-Saksamaa vahel.

Kreml, kes esialgul nõustus Honeckeri reisiga, ei hooli enam selle kokkuleppe sisust. Talle ei meeldi, ega salli selle kokkuleppe aega ega stiili. Kremlile ei meeldi, et Ida-Euroopa satelliidid võiksid seda siduda Moskva hiljutise nurinaga NATO rakettide paigutamise vastu ja Ameerika Ühendriikide presidendivalimistega. Eriti ei meeldi Kremlile avalik pretsedent, et Lääs teeb humaanseid kontsessioone N. Liidu blokiga raha alusel, andes käesoleval juhul 330 miljonit dollarit Ida-Berliinile.

Idasakslased omakorda ei salli, et neid lükatakse venelaste või mõne teise poolt. Kuid viimane prahvatus on rohkem psühholoogiline kui kaalukama huviga. Moskva ja Ida-Berliin võivad jälle teineteist suudelda, kui nõukogud näitavad vähe rohkem taktitunnet. Aga taktitunne ei kuulu venelaste käitumise juurde, eriti kui küsimuse all on sakslased, sajandeid on venelastel olnud imetlus ja kadedus sakslaste tehnoloogia vastu, kuid nende rahvuslikud emotsioonid intensiivistusid Saksa invasiooni tõttu II maailmasõjas. Ja sellest saadud kogemused tulevad kohe esile, kui on näha, et ühel päeval võiksid Saksamaad jälle olla ühinenud.

Osalt selles kartuses on Ida-Saksamaa ainus Ida- Euroopa riik, kus Nõukogude Liidu diviisid (19) ületavad sakslaste omad (6). Kuni äsjase N. Liidu juhi Juri Andropovini oli N. Liidul Ida-Berliinis oma ambassadöör, kes käitus nagu N. Liidu asehaldur. Lisaks saksavastane löögiasend detente-eelsel ajal ja jälle möödunud kevadel, kui N. Liit on sugereerinud Ida-Euroopa rahvastele hirmu (Lääne)-Saksamaa ees, et õigustada Nõukogude hegemooniat Ida-Euroopas.

Tänapäeval on Ida-Saksamaa N. Liidu tähtsaim liitlane, kuna see asub NATO frondiliinil. Kuigi I.-Saksamaa on loonud oma identsuse II maailmasõja järgseil aastakümnetel, pole see siiski olnud nii enesekindel kui Lääne-Saksamaal. See identsus on lojaalseim ja õigeusklikem N. Liidu liitlase Bulgaaria järel.

Ida-Berliinil pole mingit kavatsust sellest rollist loobuda. Siiski eeldus praegusteks soojadeks Ida- ja Lääne-Saksamaa suheteks oli Bonni täielik nõustumine Ida-Berliini aktiivse poolehoiuga Nõukogude blokile.

Ida-Saksamaa juhid on täiesti teadlikud, et minevikus nad on olnud I.-Euroopa naerualused Moskva kummardamise pärast. Kuid nüüd nad mõtlevad, et nad on sellest välja kasvanud ja soovivad, et ka N. Liit tunnustaks seda. Nad teavad, et nende riigis on olnud edukaim areng kogu Nõukogude blokis, nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt. Nad on saanud küllaltki eneseusaldavaiks äsjastel aastatel, et olla uhked sakslastena. Nad soovivad et neid koheldakse väärikusega. Seda väärikust pakuvad neile lääne-sakslased, mitte venelased.

Selletõttu on idasakslastele august 1984 hoopis erinev ajast 1970-ndate aastate alguses, kui Leonid Brezhnev soovis detentet ja Walter Ulbricht, kes iga hinna eest soovis vältida detentet. Praegu on Ida-Saksamaa poliitbüroo täidetud Honeckeri oma meestega, mis väldib et Moskva võiks teda sealt kergesti välja kangutada, nagu tehti kord tülika Ulbrichtiga.

Praeguses argumendis Ida-Saksamaa juhtkond tunneb, et nad on kasvanud küpseks N. Liidu juhtkonnale vastu vaatamiseks, kes tunneb oma mõju kahanevat. Vana ja ajutine juhtkond Moskvas vaatab N. Liidu majanduse ja tehnoloogia stagnatsiooni, pinget erinevate nõukogude etniliste gruppide vahel ja võimalikke nõukogude ülepingutusi Afganistanis ja simultaanselt tekkida võivaid rahutusi Ida-Euroopas. Nad on ärritatud muudatustest ja sellepärast nad katsuvad sundida Ida-Berliini tagasi senisesse status quo vormi. Ometi just N. Liidu stagneerunud olek meelitab Ida-Saksamaad ja teisi Ida-Euroopa maid katsetama, kui palju uut liikumisruumi nad võiksid saada praeguses N. Liidu arengufaasis.

Irooniline selle juures on, et mida rohkem Moskva katsub Ida-Saksamaad oma alla suruda, seda enam see stimuleerib teisi Ida-Euroopa riike ka oma mõtteid vabamalt väljendama ja koguni vihjama sellele, et Ida-Euroopa võiks hakata avaldama vastupanu nõukogude võimule. Seni on need riigid üksikult katsunud iket heita ja venelased on suutnud need kohe maha suruda. Nüüd on kõik riigid, peale Tshehhoslovakkia toetanud rõõmsalt Ida-Saksamaad või sälitanud täieliku neutraalsuse.

Nii on Ida-Saksamaa ja Lääne-Saksamaa mõnetine lähenemine, ehkki vaid humaansel alal, pannud käärima Ida-Euroopas eriti ohtlikke ideesid, mille tugevust tunneb N. Liit.

HA

Stalini tüürimehed

Kümmekond aastat tagasi Roy Medvedev kirjutas raamatu „Let History Judge" (Las ajalugu mõistab kohut), mis tekitas kontroversiaalseid vastukajasid N. Liidu küsimusi uurivate akadeemikute hulgas. See oli esimene autentne, täismõõduline ajalugu ja sotsioloogiline analüüs stalinismist, mis kirjutatud dissidendi aspektist, kuigi ta ise oli veendunud marksist.

Nüüd Medvedev on selle töö läbi töötanud, ta on valinud nende meeste poliitilise ja isikliku elu jälgimise, kes liitusid parteiga ja alustasid oma karjääri kui Lenin oli veel elus, elasid võrdlemisi priskelt Stalini ajal, säilisid stalinistide puhastuse ajajärgul ja olid veel poliitiliselt aktiivsed Hrushtshovi ajal. Kõigile neile annab autor ühise nimetuse „Stalini mehed".

Esimene täpse järeleuurimise objekt on Voroshilov, mees, kel puudusid igasugused silmapaistvad võimed, kuid kes jõudis hoida oma kohta kõrgemas parteiringis ja riigi juhtkonnas kauemini kui teised. Olles veristanud oma mõõka Ukraina kodusõja ajal, Voroshilov sai poliitbüroo liikmeks 1926.

1936—38 suure sõjaväe puhastuse ajal ta töötas koos NKVD-ga ohvitseride gruppide massilisel hukkamisel.

Kuigi ta langes Stalini soosiku kohalt sõjajärgsel ajajärgul, Voroshilov elas üle oma juhi. Siiski arveteõiendamine temaga saabus Hrushtshovi ajal, kes hävitas tema anti-stalinistlikus „salajases kõnes", mille järel Voroshilov oli täiesti põlu all.

Anastas Mikojanil läks natuke paremini. Rahvuselt armeenlane, ta sai noorimana poliitbüroo liikmeks, olles 30-aastane. Ta oli vastutav vene kunsti müümises Ameerika kunstikogujaile, mis tõi riigile sisse 100 miljonit dollarit sel ajal.

1938—40, kui Molotovi teine mina, Mikojan kirjutas alla kaubalepingule natsistliku Saksamaaga,

mis jäi kehtima sakslaste invasioonini, 21. juunini 1941.

Mikojani organiseerijavõimeid kasutas ka Hrushtshov, kes saatis ta kui Kremli abilise 1956. a. Poola kriisi lahendama, hiljem Ungari ülestõusu maha suruma.

Võimalik et neist huvitavaim isik oli Mihhail Suslov, partei peaideoloog. Oma äärmiselt võimuküllasel postil Suslov juhtis partei keskkomitee sektsioone, tegeledes iga asjaga, alates kultuuri, agitatsiooni ja propagandaga N. Liidu armee poliitilise administratsiooni läbi. Askeetliku mehena Suslovi tõus ja võimu kindlustamine oli baseerunud ainsale lubadusele: „Ära tee ideoloogilist viga — see on, ära satu mitte kunagi konflikti valitseva hierarhiaga." See oli poliitika allaandmisest ja dogmatismist, mis lubas Suslovil olla võimul parteis kuni on. 82. sünnipäevani.

Molotov on võibolla neist tuntuim N. Liidu juhtidest, oma kurikuulsa N. Liidu—Saksamaa mittekallaletungipakti tõttu, millele ta oli allakirjutaja.

Vana kraadi bolshevike hulgas oli Molotovil hoopis teine, aga samaväärselt vilets reputatsioon,

talle oli antud nimeks „kivitagumik", kuna tal oli võime täita Stalini soove 24 tundi päevas.

See oli Molotov, kel oli tihedam kommunikatsioon Läänega. 1942. aastal reisis ta Londoni Anglo-Ameerika—N. Liidu sõjalise pakti sõlmimiseks, võttis osa Teheranis järgmisel aastal peetud konverentsist, oli Jaltas ja Potsdamis. Tema karjäär lõppes äkki 1957, kui ta avalikult oponeeris Hrushtshovile halvalt lõppenud katsega lükata kell tagasi Stalini ajajärku.

Maal, kus juutide tagakiusamine on legendaarne, on Lazar Kaganovitsh erand.

Olles partei keskkomitee peasekretär, Kaganovitsh oli Stalini instrument ukraina kultuuri hävitamisel.

Kuus aastat hiljem ta mängis juhtivat rolli Suure Terrori ajal, organiseerides massilisi väljaheitmisi raudteel ja rasketööstuses.

Aga isegi Kaganovitsh, juudisoost antisemiit ei olnud immuunne 1940-ndate aastate lõpul kampaanias juutide vastu. Teostades orjameelselt poliitilisi tegusid ta oli võimeline üle elama Stalini, ainult et avastada, et tema liit Molotoviga oli põhjuseks, mis ta hukka mõistis Hrushtshovi silmis.

Viimane isik selles uurimuses on Malenkov, „troonipärija", kes kunagi trooni ei pärinud. Isegi Medvedev järeldab,

et „sellest on raske kirjutada... Malenkovist, kuna ta on mees ilma eluloota. Tal ei olnud oma isiksust. Ta oli Stalini puhas ja lihtne instrument...

Võibolla Malenkov tahtlikult soovis just sel viisil eksisteerida, kõigest otsustades ta oli üks vähestest, kel meeldis olla juures „puhastuse ajal". Tal olid lähemad suhted Jezhoviga, NKVD „hullu kääbusega".

Sõja ajal ta oli N. Liidu õhujõudude varustuseameti president (kuigi ta polnud kunagi lennanud) ja oma teenete eest ta valiti täisõiguslikuks poliitbüroo liikmeks. Malenkovist ei saanud kunagi Stalini troonipärijat, selle asjaolu tõttu, et Hrushtshov kiiresti kõrvaldas Beria, N. Liidu salajase politseiülema, enne kui Malenkov võinuks teda kasutada instrumendiks oma valitsuse rakendamisel terrori läbi.

Arvatakse, et Medvedevi töö äratab intensiivset huvi N. Liidu ajaloo õppijate hulgas.

Ka on see tähtis uurimus selle ala teadlasile nägemaks neid mentaliteete, mis graveerisid tänapäevase Venemaa näo.

Medvedevi uurimus annab pilke ka eesriidetagusele praegusele Nõukogude Liidu juhtkonnale, kes kõik on tehtud samast ainest, nagu mehed kellest raamatus räägitakse.

Autor ise määritleb: „Inimesed, keda olen oma vaatluse fookusse seadnud, pole mingiks uhkuseks N. Liidule, kommunistlikule parteile või inimkonnale."

Samal ajal võib sellest teatud õppetunni saada, märkides, et N. Liidus tuleks demokraatlikud mehhanismid ja institutsioonid luua, mis võivad kindlustada, et inimesed nagu Stalin ja enamus neid, kes olid tema ümber ei võiks iialgi enam olla jõupositsioonil või haarata kontrolli ühes riigis.

USA ettevõtted varustavad Iraani

WASHINGTON — USA firmad said valitsuselt loa müüa Iraanile reaktiivlennukite osi, sõidukeid ja muud varustust sõjapidamiseks Iraagi vastu, samal ajal kui USA president Ronald Reagani valitsus peab ülemaailmset kampaaniat teiste maade samasuguste müükide tõkestamiseks.

Müügid on võimalikud USA seadustes olevate aukude tõttu ja rajanevad otsusel, mis USA tegi 1981. aasta kokkuleppega, mis vabastas ameerika pantvangid Iraanist. Kuid paljud USA ametivõimudest kardavad, et nad mineerivad USA argumentide usaldusväärsuse, et efektiivseim viis Iraani rahuläbirääkimistele sundimiseks on nõrgestada tema sõjalist võimet.

USA keeldub relvi müümast Iraanile või Iraagile, kuid jätkuv eksportkeeld võiks anda Iraanile legaalse aluse 1981. a. kokkuleppe tühistamiseks,

mille abil USA loodab saada tagasi miljarde dollareid, mis USA firmadel on saada Iraanilt.

Mitu kuud on USA välisminister George Shultz avaldanud survet Lääne-Euroopa, Kesk-Ida, Kaug-Ida ja Ladina-Ameerika riikidele, et nad lõpetaksid relvade müügi Iraanile. Surve on muutunud nii pingeliseks, et see on haaranud ka väikerelvade müügi. See on tekitanud lahkhelisid liitlastega, eriti inglastega.

Sel taustal on USA sammud eriti tähelepandavad. USA Kaubandusministeerium on andnud loa saata Iraanile laias valikus USA-s tehtud varustust,

mis on tehniliselt mittesõjaline, kuid mida saab kasutada sõjalistes otstarbeks.

Möödunud aastal USA saatis Iraanile 27 miljoni dollari väärtuses sellist materjali.

Selle aasta algusest on valitsus lubanud saata Iraanile ca 100 dzhiipi ja kaks Boeing-707 reaktiivlennukit, mis USA valitsus hoidis kinni aastast 1979 pantvangide kriisist peale.

USA firmade müügi vastu on USA Kaitseministeerium, kes argumenteerib, et igasugune abi Iraanile sõja pidamiseks on vastupidine USA strateegiale Pärsia lahe kaitsemisel ja neile eluliselt tähtsale õli saamisele.

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna
üldhuvide eest!

Lugeja kirjutab:

Ei olnud „elementaarne viga"

Teie lehe 16. augusti numbris ilmunud Heino Jõe vestlus Sven Hansoniga esitas mitmeid väga olulisi väiteid, mida ÜEP juhatus ei tohiks lasta vastamata ajahõlma vajuda. Väga asjalike arvamuste kõrval mainitakse kirjutises, et „punase valguse juhtimine rahvatantsijatele oli äärmiselt elementaarne viga ja surmas meie rahvariietes domineeriva punase värvi täielikult." On arusaadav, et Sven Hansonil nii nagu igal teiselgi on õigus valguspeo valgustuse kujundust halvaks pidada, kui see talle ei meeldinud. Aga süüdistus, et

(Järg lk. 3)

VALVEARST
NÄDALALÕPUL
25. ja 26. augustil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834
1., 2. ja 3. sept.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Suvepäev Kaledoonia mägedes

Apostlik-Õigeusu ja Peetri koguduse ühine vabaõhu-jumalateenistus

Pühapäeval, 12. augustil toimus apostlik-õigeusu ja Peetri koguduse ühine jumalateenistus suvise pilvitu taeva all praost Lepiku talus. Osalejaid oli ligi kakssada. Seda arvu nimetades võib tekkida väärmulje, et oldi üksteisel jalus. Ei oldud, sest preester Lepiku talu maaalad on avarad ja oleksid mahutanud mitu korda kakssada inimest.

Otsekohe pärast Bramptoni linna muutub maastik drastiliselt. Oleme lauskmaalt sattunud vooreliisele pinnale, kus ühe voorete aheliku lõppedes otsekohe algab teine ja tee viib künkast üles, teisest alla. Seda Miltoni ja Bramptoni vahelist maa-ala nimetasid kanada talunikud „kuldseks nurgaks". Nimi viitab nii pinnase viljakusele kui looduslikule ilule.

Preester Lepiku talu asub selle kuldse nurga südamikus vooremägede orus. Ruumi ja avarust on palju, pehmelt rulluvad Kaledoonia vooremäed viivad silmapiiri kaugele.

Kuna see oli kahe koguduse jumalateenistus, siis oli ka kaks jutlust. Õpetaja Tauli jutlus oli puhtalt vaimulik-folosoofiline, ta rääkis et Piibli järgi on kuulmine meie tähtsaim meel, teisel kohal on nägemine, kuigi ehk igapäevases elus see vastupidi on. Vana ja Uus Testament räägivad pidevalt apostlite ja prohvetite kuulutamistest ja jutlustest, millest osa sai ainult see, kes kuulis. Samal ajal aga tõi ta näiteid kui puudulikud on need kaks meelt: me kuuleme ainult ühe oktavi ulatuses ja nii pole kunagi selge, mida me kuuleme või näeme ja suurem osa maailma asub väljaspool meie nägemist ja kuulmist. Et sellest maailmast osa saada, on meil kõigil vaja vaimusilma.

Preester Lepiku jutlus käsitles aga otseselt tänapäeva. Ta võttis oma jutluse aluseks Luuka evangeeliumi 6. peatüki, kus on juttu hingamispäeva pühitsemisest ja kus Jeesus hingamispäeval variseride varitsemisest hoolimata vigase käega mehe terveks tegi ja talle ütles: „Siruta oma käsi!" Sealt viis preester Lepiku jutlus meid olümpiaadi juurde, peatudes pikemalt olümpiamängude avamise juures. See oli suur vaba maailma võidukäik, kus 140 rahvust saatis tuhandeid sportlasi Los Angelesse. Ta leidis, et neid spordimänge saab vabalt korraldada ilma kommunismimaadeta ja leidis, et olümpiakomitee esimehe nutulaul, kui kahju tal on, et kõik idabloki maad siin ei ole, oleks vabalt võinud ära jääda. Ta viis kuulajate tähelepanu avatseremoonial esitatud olümpialaulule „Siruta oma käsi välja, puuduta mind", kus miljonid ulatasid üksteise käed mitte ainult Los Angeleses, vaid üle kogu maailma ja mitte ainult sportlased, vaid kõik vabad inimesed üle maailma ja võib-olla eriti need, kes ei ole vabad . . .

Jumalateenistust aitas läbi viia apostlik-õigeusu segakoor Guri Raag'i juhatamisel.

Jumalateenistusele järgnes ühine lõunaeine kapsasupi ja viineritega, peale anti kohvi ja kümneid sorte küpsiseid ja kooke. Eine korraldamine oli apostlik-õigeusu naisringi vilunud kätes.

Ja siis algas „vaba aeg". Tennisplatsid ootasid neid, kes soovisid palli taga ajada. Avar sinetav bassein ootas neid, kes soovisid ujuda või supelda. Ja sajad aakrid kaunis maastikus olid vabad jalutajaile.

Peale kõike muud oli võimalus meeldivas ümbruses mõtteid ja muljeid vahetada meie õnnestunud suurpidustuse Esto 84' üle. Paistab, et niisuguste ülemaailmsete pidustuste järellainetus toidab meid veel kaua — vähemalt kauni järgmise Estoni.

Mälestused aga ühest ilusast suvepäevast Kaledoonia voorete jalamil kestavad samuti — kuni järgmise suveni. Seda lootuses, et preester Lepik järjekordselt avab eestlastele oma talu väravad. Et sellest päevast osa võtta, ei pea olema ei ühe ega teise koguduse liige, vaid kõik on teretulnud, eriti noored, keda seekord oleks mitu korda enam võinud olla.

V.V.

ESTO-nädalal Torontos, kogunesid eesti juristid üle maailma teisele juristide kokkutulekule. Kogunemine toimus mugavas vormis Toronto Board of Trade lokaalides. Organiseerijaks kohapeal oli advokaat Tõnis Laar. Umbes pooled läänemaailmas tegutsevatest juristidest võtsid osa. Arvestades suuri kaugusi, oli osavõtjate arv väga hea.

Eesti Juristid pole mitte uus organisatsioon. Kuid see on algatajate ja kokkutulekutest osavõtjate lootus, arvesse võttes suurt osavõtjate arvu mõlematel kokkutulekutel, et kontaktid jätkuvad ja kujunevad stimuleerivaks mõtte ja ideede vahendamiseks kutsealal, mis omakorda on kasuks meie kaasmaalastele üle maailma.

Pildil vasakult advokaat Tõnis Laar, Toronto, teise eesti juristide kokkutuleku organiseerija, paremal advokaat Ervin Pang, Rootsi, algataja ja esimese kokkutuleku organiseerija Stokholmis, ESTO-80 ajal.

XVII Läänerannniku Eesti Päevade üldkava valmis

Viiepäevasel pidustusel üle paarikümne eriürituse

Läänekalda Eestlaste Pidupäevad toimuvad 1.—5. juulil 1985 roosidelinnas Portlandis. Pidustuste peakorteriks ja majutuspaigaks on valitud Marriott hotell. Päevade kavas on üle kahekümne eriürituse. Ikse pakkuda huvitüllast tegevust kõigile vanuse- ja huvigruppidele.

Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul juhatus on teinud tõhusat tööd järgmiste, arvult 17-ndate Läänerannniku Eesti Päevade soovikohaseks kujundamiseks. Asudes ise päevade peatoimkonna ülesannetesse on juhatus allpoolses koosseisus koostanud suurkokkutuleku üldkava ja ajalise jaotuse:

Lehti Merilo — esinaine, August Kollom — abiesimees, Mart Kübarsepp — abiesimees, Zoja Vaga — abiesinaine, Otto Kurvits — sekretär, Kati Keister — laekur ja Helmuth Kalmann — peasekretär.

Juhatus on senini rakendanud üle 30 isiku eritoimkondade juhtidena, et tagada kavandatud ürituste asjatundlikku läbiviimist. Tundub, et kogu Portlandi tagasihoidliku arvuline eestlaspere on rakendatud 1985. aasta suvel asetleidvate killapäevade heaks kordaminekuks.

PIDUSTUSTE RAAMKAVA

Pühapäeval, 30. juunil 1985

Registreerimine, majutamine, informatsioon.

Esmaspäeval, 1. juulil 1985

Registreerimine, majutamine, pääsmete müük, informatsioon. Päevade avaaktus, Ühendkooride harjutus, Avajumalateenistus, Kunstinäituse avamine, Talentide õhtu, Sõdurite ja sõprade pidu.

Teisipäeval, 2. juulil 1985

Hommikupalvus, Rahvatantsijate harjutus, Rahvatantsijate esinemine Portlandi ülikoolis, Lõunasöök tegelastele, Ühendkooride harjutus, Rahvuslik seminar, Laulupidu, Eesti Klubi avamine.

Kolmapäeval, 3. juulil 1985

Hommikupalvus, Sport-mängud: Laskmine, bridzh, male, EOLL Üldkogu koosolek, Rahvatantsijate esinemine avalikkusele, Rahvaõivaste tutvustamine, Rahvuslik seminar, Solistide kontsert, Noorte pidu, Eesti Klubi.

Neljapäeval, 4. juulil 1985

Hommikpalvus, Sport: võrkpall, lauatennis, tennis, golf; Erakokkutulekud, Teater, Ball, Eesti Klubi.

Reedel, 5. juulil 1985

RAHVAPIDU ALDERBROOKIS:

Sissejuhatus: Noorte olümpiaad, Laste ja noorte ettekanded, Rahvatantsijate ja ühendkooride esinemine. Mängud, paadisõidud, ujumine. Spordiauhindade väljaandmine. Lõunaoode ja õhtusöök. Lõputseremoonia.

EESTI PÄEVADE MOTO

Kokkutuleku väliseks ja sisemiseks motoks on Hérk Visnapuu luulesõnad: „Me tuleme tuhandest tuulest ja üheskoos leiame nõu. Nii laulust ja kirjast ja luulest vaim tegudeks ammutab jõu." Sel teemal on välja arendatud päevade reklaam, mis kõlab laulukooride motona ja uusloominguna ühendatud segakooride lauluvaras. See moto on kujunenud sõna otseses mõttes lahutamatuks osaks Läänerannniku Eesti Päevade ajaloos, kujutades äärmiselt tõetruult paljudest ilmakaartest pidupäevadele kogunevaid Maarjamaa poegi ja tütreid. Siinsete pidustuste tähtsust ei saa seetõttu mõõta mitte niivõrd osavõtjate arvuga, kui just sellest osavõtu kaugustega.

Olgu see moto küllakutseks ka igale hõimule, nii põhjas, lõunas, läänes ja idas — tule ja ulata oma terekäsi 1.—5. juulini 1985. a. roosidelinna Portlandi kogunenud kaasmaalasist sõpradele ja tuttavatele. Kavanda juba nüüd oma järgmise suve puhkuseaeg, et see kajastaks: „Me tuleme tuhandest tuulest . . ." XVII LÄÄNERANNIKU EESTI PÄEVADELE PORTLANDI.

H. K.

Ei olnud . . .

(Algus lk. 2)

kujundajal puudusid elementaarsemadki teadmised omal alal oleks küll vajanud pisut pikemat põhjendamist. Kuna tähtsal üritusel äärmiselt elementaarsete vigade tegemine on küllaltki suur ühiskondlik kuritegu, siis pean küll enda kaitseks sõna võtma. Nimelt kasutasin punast valgust vaid mõnekümne sekundi vältel vist mitte rohkem kui neljas erinevas tantsus. Pole ju valguspidu rahvarõivaste moenäitus, vaid liikumislavastus, mille mõned osad tulevad paremini esile kui vaatajat ei sunnita korraga jälgima rõivaid, näoilmeid ja tantsusamme. Selle, kah algelise tõe põhjal sulatasin mõnes tantsus esinejad suhteliselt ühtlastvärvi kogudeks nii et vaatajad oma tähelepanu ainult liikumisele pühendaksid

Näitena võiks mainida „jakki", kus rõivaste esiletoomine oleks varjutanud kiirete keerutustuuride tantsulist ilu. Kas sellele tantsuosale antud aplaus koheselt pärast punase valguse sisselülitamist näitas liikumise ja valgustuse head kokkusobivust või oli „äärmiselt elementaarne viga" on küsimus, mille üle võiksin Sven Hansoni ja Heino Jõega neile sobival jõudehetkel pikemalt mõtteid vahetada.

Harri Kivilo

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

MIS ON TEIE MAJA VÄÄRTUS?
Torontos ja ümbruskonnas helistage
HEINO PÄRNSALU
Real Estate Broker
Tel. 469-5118
LINDEN
REAL ESTATE LTD., Realtor
8 Boston Ave., Toronto, Ont. M4M 2T9

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251
Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Uus aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvaa ja palju muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

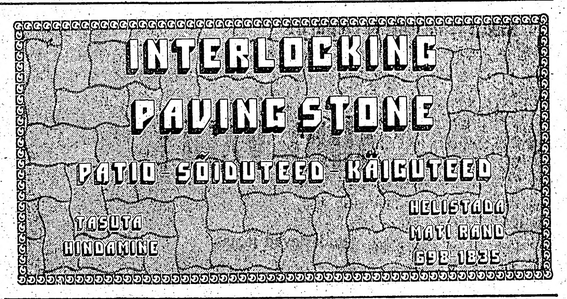

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$30.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$16.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

ARMAST ABIKAASAT, ISA, VANAISA JA ÄIA

HENN ARVO't

mälestavad sügavas leinas

HELMI, KERSTI, TOOMAS,
KRISTIAN ja MARTIN

ARMAST SÕPRA

JOANN SAARNIIT'u

mälestavad kurbuses

LYDIA ja HENNO JÕGEVA

KAASVÕITLEJAT

JOANN SAARNIIT'u

mälestab leinas

TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING

Avaldame südamest kaastunnet Lindale tema lugupeetud ja abivalmis abikaasa

kunstnik JOANN SAARNIIT'u

lahkumise puhul

EDITH EDERMA
OLGA KRAAV
SALME KULD
ALFRED SEPA

Leinateateid

Stokholmis suri 10. aprillil Ella Rosalia Verendel, sündinud 27. märtsil 1896 Kuressaares.

Rootsis Malsrydis suri 12. aprillil Voldemar Jõelaid, sündinud 15. mail 1906 Abruka saarel.

Avaldame südamlikku kaastunnet Mattile lastega, tema isa

JOANN SAARNIIDU

lahkumise puhul

JÜRI ja TAIVO

Head perekonnasõpra

JOANN SAARNIIT'u

leinavad kurbuses

ERIK ja LINDA LIIGAND
LEO ja LUCY ROSSBAUM
VALTER LEIUS perekonnaga

Kallist vennanaist ja täditütart

AINO VÄHI't

mälestavad leinas

ERIK VÄHI abikaasaga
VÄINO VÄHI perekonnaga
EINAR VÄHI perekonnaga
LOORA LEINVEER perekonnaga

Lennuväepoiste Klubi vana sõpra

kunstnik JOANN SAARNIIT'u

leinavad

KLUBILIIKMED

Head kauaaegset sõpra

HELGI MIIDO't

leinavad ja avaldavad kaastunnet Erkale ja perele

LENKA ja ARVO TIIDUS

Head sõpra

JOANN SAARNIIT'u

mälestavad

OUDI ja HARRY LILLIOJA

Oma armast vilistlast

JOANN SAARNIIT'u

sündinud 11. mail 1909 Võrumaal
surnud 19. augustil 1984 Torontos

mälestab sügavas leinas

KORPORATSIOON REVELIA

Mälestame leinas endist Montreali Eesti Seltsi esimeest

HENN ARVO't

MONTREALI EESTI SELTS

Armast kolleegi

JOANN SAARNIIT'u

mälestab kurbuses

EESTI KUNSTNIKE KOONDIS TORONTOS

Ootamatult surma läbi lahkunud endist EKN-u liiget ja kaastöölist

JOANN SAARNIIT'u

mälestab leinas

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS JUHATUS

Armast

HENN ARVO't

mälestavad leinas

MARI ASER
ENDEL RUBERG
EDUARD ja SALME LEETMAA
INNAR ja HILJA TEOSE

Armast noorseppa ja skaudivenda

HENN ARVO't

mälestavad leinas

MONTREALI KALEVI LIPKOND
MONTREALI VIRVE LIPKOND

Armast Korporatsioon Revelia vilistlast

JOANN SAARNIIT'u

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Siiras ja südamlik tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa, meie ema ja vanaema

ALICE RUBERG'i

lahkumise puhul meile kaasa tundsid, tema leinatalitusest osa võtsid. Suurim tänu õpetajaile, kes kirstupanekul ja ärasaatmisel teenisid, solistidele nende kauni laulu eest ja kõigile, kes oma südamlikes järelhüüetes armast lahkunut meenutasid. Tänu kõigile, kes rohkete lilledega matusetalitust kaunistasid ja kuulutustes oma leina väljendasid. Tänu gaididele ja teiste organisatsioonide esindajaile, kes kadunu ärasaatmisel kaasa aitasid.

Abikaasa ja pojad perekondadega

Armast

JOANN SAARNIIT'u

mälestavad

ELLEN ja HANNES OJA

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
736-1170
Kodus 223-0201
Omanik LINDA SEPP
AARDVARK
FLORIST
Avatud 7 päeva nädalas Lillede koju viimine. LTD

SÜDAMLIK TÄNU

Kõigile, kes austasid minu üliarmast **abikaasa AIDE't** osavõtuga tema viimsest teekonnast. Austasid lillede ja pärgadega. Leinakuulutustega ajalehtedes, kui ka minule isiklikult kaastunnete avaldamisega kirjalikult, telefoni teel ja suusõnaliselt. Austasid teda puusärgi kandmisega. Eriline tänu Lauluema Helmile igavesele unele laulmise eest. Eriline tänu 9. veebruaril 1959. a. meid üliõnnelikku abiellu laulatanud ja kaastunnet avaldanud õpetaja Oskar Puhmile abikaasaga. Erilised tänud Eesti Sihtkapital Kanadas esimees Hans Lupp'ile ja sekretär Harald Tederile. Õpetaja Andres Taul'ile, organist dr. Roman Toi'le ja kõigile kaastundlikele kaasmaalastele.

Leinav lesk Augus Nüüd ja lähemad leinajad.

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Ari avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

Eestlaste poolt eslistatud ja traditsiooniliseks kujuneaud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja tüllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Presidendi surm tooks lahenduse?

JERUUSALEMM — Süüria presidendil Hafez Assad'il, kel on võtmepositsioon Liibanoni kriisis, on olnud raske südameatakk ja ta võivat olla surma lähedal, teatati talvel Iisraeli allikakist, kuid president on elanud priskelt edasi ega pole milleski naabrile järele andnud. Iisrael ootab nimelt, et seoses Süüria presidendi surmaga hakkaksid Liibanoni probleemid kohe lahenema.

Süüria valitsus teatas juba 14. novembril, et Assad oli viidud Damaskuse haiglasse, kuna tal oli pimesoolepõletik. Selle tõttu tal tuli edasi lükata kohtumine Liibanoni presidendi Amin Gemayeliga Süüria vägede väljaviimise üle arutlemiseks.

Iisraeli alati hästiteadlik salaluure on väitnud, et nad on kindlad, et presidendil oli südameatakk ja jutt pimesoolepõletikust polnud õige.

Pealegi oli Assadil olnud pimesooleoperatsioon juba Iisraeli salaluure andmeil 1960,

mille aga Süüria asjaosalised olid tõenäoliselt unustanud, muidu poleks nad seda seekord enam haiguse nimeks andnud.

Assad on keeldunud Süüria vägesid Liibanonist välja toomast. 50.000 sõdurit asuvad Ida-Liibanonis ja on saanud komistuskiviks Liibanoni probleemi rahulikule lahendusele. Süürial on siiski keeldumiseks tegelik põhjus: viigu ka Iisrael oma väed välja okupeeritud Süüriale kuuluvalt Golan kõrgendikult.

Teadaanne

Toronto Eesti Meeskoori lauluharjutus ja hooaja koosviibimine on teisipäeval, 4. septembril kell 7.30 õhtul Eesti Maja keskmises saalis.

Koori aasta-peakoosolek toimub järgmisel teisipäeval, 11. septembril kell 7 õhtul.

Kõigi kooriliikmete kohus on neist kokkutulekuist osa võtta koori organiseerimise huvides. Uued liikmed teretulnud.

TE Meeskoori juhatus

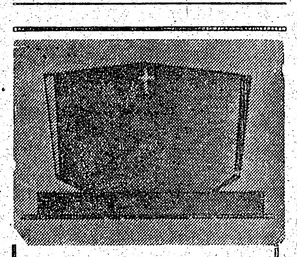

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

7 miljonit näljasurma ohus Etioopias

NAIROBI — Üle seitsme miljoni aafriklase on näljasurma ohus Etioopias, kus aastakümnete halvim põud on jõed kuivatanud ja muutnud rahva leivakorvi tolmuvaagnaks. ÜRO Children's Fund ütles, et põhjapoolses Etioopias pole olnud vihma ega viljalõikust enam viimasel kümnel aastal. Põud, mis seni oli riigi põhjaosas on laienenud ka lõunasse. 1972—74 põua ajal suri 200.000 etioopiast. Etioopia olukorra teeb raskemaks, et seal on kaks miljonit põgenikku Dzhibuutist, Somaaliast ja Sudaanist, kes elavad telkides ja valitsus toidab neid minimaalsete annustega.

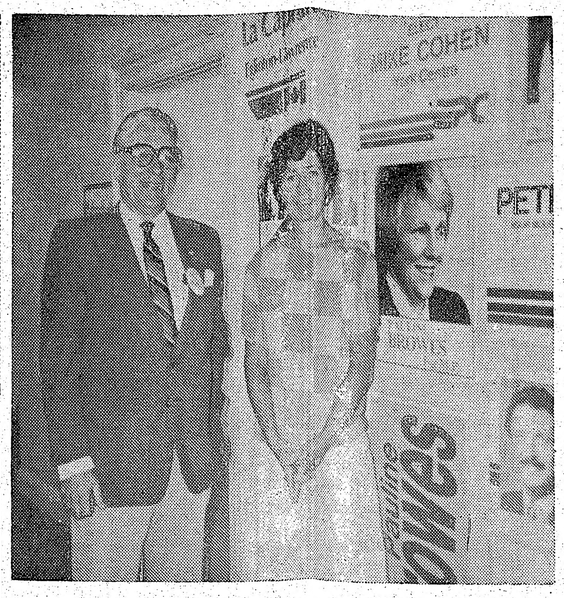

Victor Rein ja Shelagh O'Connor Progressive Conservative partei Metro Toronto organiseerija partei peakorteris valimiskampaaniaga seoses olevaid küsimusi arutamas.

Victor Rein valiti kevadel Ontario Oriole Progressive Conservative partei üldkoosolekul abipresidendiks ja mõni aeg tagasi määrati tema partei peakorteri juurde sidemepidajaks. Möödunud sügisel valiti V. Rein järjekordselt teist aastat Don Valley East Progressive Conservative partei abipresidendiks.

Kommunistid Prantsuse valitsusest välja

MOSKVA — Prantsuse president Francois Mitterrand oli teretulnud Kremlis, kus teda vastu võttis N. Liidu president Konstantin Tshernenko ettenähtud kolmepäevase missiooni alul, mille eesmärk on Ida — Lääne pinge vähendamine ja kaubanduslike sidemete paran-

damine. Kohtumine Mitterrandiga oli Tshernenkol esimene pärast Juri Andropovi matusel olnud kohtumisi. Mitterrand katsus selgitada ka N. Liidu dissidendi Sahharovi saatust, kuid Tshernenko vastas, et see kuulub N. Liidu siseasjade hulka.

Nüüd on N. Liidu seisukohad Mitterrandi suhtes täiesti muutunud, kuna ta lõpetas koostöö kommunistidega ja on valinud riigi juhtimisel parempoolse kallaku.

Toetasid EKN tegevust

Rabadik, Else; Rahe, Boris; Rajaste, A.; Rannik, Arved; Ratas, A. ja H.; Ratnik, Theodor; Raudkivi, Helmi; Raudsepp, A.; Raudsepp, Veronica; Raudvee, Leida; Reigam, M.; Reima, Ernst; Rist, H.; Ristmae, Oskar; Roos, O.;

Saarna, Kaljo, Saartok, Külli; Salurand, Karl; Sepp, Olga; Sild, Lydia ja Viktor; Silm, G.; Simisker, Aleksei; Soots, A.; Soots, Jaan; Steinberg, A.; Stern, Julia; Suits, U.; Susi, Agnes; Sutt, Linda; Suurmann, S.; Sõerd, Eili ja Evald; Säägi, J.;

Tamm, Harald; Tanner, J.; Tarendi, O.; Tedder, Helmi A.; Teder, M.; Tiisler, Martin; Tilk, Voldemar; Tondi, Teodor ja Charlotte; Tork, A.; Träss, Olev; Tschishevsky, pr. A. ja pr. W.; Tubro, Helmut ja Linda; Tuul, Leonhard;

Vahtra, Karl; Vaino, Gustav; Valge, N.; Vallner, H.; Vanaselja, Endel; Vanaselja, J. ja S.; Vares, Jakob; Veel, M.; Viia, Oskar; Vilu, Karl; Visman, Erna; Vähi, Alvine; Wallaste, Evald; Wilo, dr. Maret;

Õunapuu, Õ.; Üleoja, Alfred.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvusliku tegevust toetasid oma majandusliku panusega aprillis ja mais 1984 alljärgnevad kaasmaalased:

Estoprint Ltd.
Toronto Eesti Ühispank.
Yonge Memorials Ltd.

Ader, A.; Andre, John; Andre-Barrett, Anneli ja Greg; Aloe, E.; Altosaar Erik; Areneem, Ida; Arro, Jaan ja Helle; Auksi, Salme; Aus, Aarne; Birkenbaum, T.;

Eerme, Hilda; Eistrat, Joosep; Ekbaum, Salme; Escholz, Karin; Gering, E. ja V.;

Haljasmaa, pr. & hr. A.; Harilaid, E. ja H.; Heinmaa, E.; Herma, Evald; Herma, Julia; Igarik, Endel; Igav, I.; Isberg, Ülo ja Heli; Jaason, Uno; Jurisson, Otto; Jurs,

Kabur, Maie; Kangro, Viktor; Kask, Leo; Kattemaa, Alice; Kerson, Stella; Kess, Ottomar ja Helga; Kevis, G. ja L.; Kilu, Kalle; Kittask, Ayo ja Madli; Kivi, Niina ja Arnold; Klaas, J.; Kolk, Marta; Kontus, A.; Konze, Jaan; Koplimägi, Tiit; Koop, Elviine J.; Krabi, Felix; Kreem, Robert; Kruberg, V.; Kruus, L.; Kunstimees, Paul; Kurg, Kustav; Kurol, Vladimir; Köhler, Juhan; Köster, Gustav; Külaots, K.; Kütt, Hilja;

Lehari, Arvo; Lentsius, H.; Lepik, T.; Lepik, Valja; Lepni, Adolf; Lige, Joosep; Liivet, Elmar; Lilleberg, E.; Lindström, Harry; Loo, Heino; Loorand, L. ja K.; Luide, Jako ja Maret; Luukas, Hilda; Lõbu, B.; Lääs, Adolf;

Maasik, Karl; Madisso, Leida; Malberg, A.; Maldre, Elmar ja Leida; Mandvere, Vello; Mitt, Asta; Muni, A.; Musting, Peeter; Mäns, Helmut; Needer, E.; Nemm, Ed. ja Luise; Neumann, N. ja L.; Niilend, V.; Novek, Karl ja Heljo; Nõmmik, August; Nõmmik, Salme; Oad, August; Org, Ella;

Paap, Leo; Paara, Heikki; Paas, Oskar; Pahapill, dr. R.; Pajur, A.; Parm, J.; Paulus, J.; Piibe, R.; Pilvet, I.; Poom, Maria; Potsepp, E.; Puhm, Ilo ja Mall; Purre, Erik H.; Purres, Alma; Põldma, I. P.;

(Järgneb)

KANADA MAKSAB NÜÜD PALJU ENAM ABIVAJAVAILE PENSIO-NÄRIDELE.

Kanada on suurendanud immigrantidele ja üksikuile oma vanaduskindlustuse abiraha.

Kui olete 65-aastane või vanem ja olete elanud Kanadas vähemalt 10 aastat, siis olete õigustatud seda saama.

Lisaks garanteerime nüüd vanema-ealistele immigrantidele, kes saavad osalist vanaduskindlustuse pensioni (Old Age Security) — et nad vajaduse korral — saavad Kanada täis-pensioni.

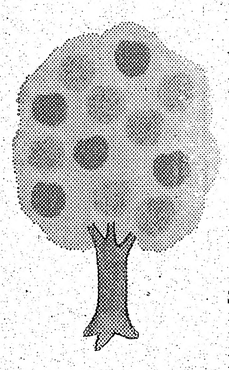

Kui saate praegu osalist vanaduskindlustuse abiraha (Old Age Security) ja garanteeritud lisasissetulekut (Guaranteed Income Supplement), siis see hakkab kohe kehtima ja peaks olema automaatne.

Üksikud pensionärid, kes on saanud garanteeritud lisasissetulekut (Guaranteed Income Supplement) ja abikaasa (Spouse's Allowance) toetusraha, neile on see toetus suurenenud $50.00 võrra kuus: $25.00 alustades juuliga ja teine $25.00 detsembris — lisana tavalisele normile.

TEIE VÕITE NÜÜD KVALIFITSEERUDA ROHKEMALE RAHALE. KONTROLLIGE MEIE KOHALIKUS KONTORIS VÕI KIRJUTAGE:

Income Security Programs
P.O. Box 9750
Ottawa, Ontario
K1G 4A6

Health and Welfare Canada
Santé et Bien-être social Canada

Canada

SPORT

Spordivõistlused Jõekäärul

Traditsioonilised spordivõistlused toimusid Jõekääru Eesti Laste Suvekodus laupäeval, 28. ja pühapäeval, 29. juulil. Kuigi võistlused ei cinud rekordite rohked, oli siiski paljudel aladel tihedat kongurentsi, mis tõendab, et ühtki auhinda ei saadud ilma pinge ja vaevata.

VÕISTLUSTE TULEMUSED:

4—6-AASTASED POISID

40 m jooks: 1) Martin Luud 9,0, 2) Markus Saks 9,5 ja Mark Oder 9,5, 3) Markus Otema ja Daniel Schäer 10,0.

60 m jooks: 1) Mark Oder 13,35, 2) Karl Kaseoru 13,95, 3) Markus Saks 14,0.

80 m jooks: 1. Mark Oder 14,9.

Kaugushüpe: 1) Karl Kaseoru 1.23, 2) Mark Oder 1.10, 3) Markus Saks.

Pesapallivise: 1) Mark Oder 12.23, 2) Karl Kaseoru 10.23, 3) Markus Saks 7.10.

4—6-AASTASED TÜDRUKUD:

40 m jooks: 1) Kristiina Liivoja 9,2, 2) Tulia Massakas 10,1, 3) Heili Orav 10,6.

80 m jooks: 1) Kadri Uukkivi 19,0, 2) Lisa Hogg 19,2, 3) Laiki Luud 26,1.

Kaugushüpe: 1) Tulia Massakas 1.17, 2) Heili Orav 1.04, 3) Kristiina Liivoja ja Tiiu Martin 1.00.

Pesapallivise: 1) Kristiina Liivoja 12.30, 2) Heili Orav 6.35, 3) Tulia Massakas 6.25.

7—8-AASTASED POISID:

40 m jooks: 1) Erik Otema 7,8, 2) Mart Kaljurand 7,9, 3) Miku Linkruus ja Aari Evert (kumbki) 8,1.

60 m jooks: 1) Taavo Martin 10,9, 2) Aari Evert 11,4, 3) Raivo Uukkivi 12,5.

80 m jooks: 1) Mart Kaljurand 15,0, 2) Erik Otema 15,2, 3) Erik Miitel 17,4.

100 m jooks: 1) Taavo Martin 18,4, 2) Mart Kaljurand 18,8, 3) Miku Linkruus 19,0.

200 m jooks: 1) Aari Evert 41,0, 2) Mart Kaljurand 43,2, 3) Erik Otemaa 46,8.

Kaugushüpe: 1) Randar Puust 2.79, 2) Taavo Martin 2.74, 3) Mart Lipp-Lepik 2.66.

Pesapallivise: 1) Aari Evert 24.35, 2) Miku Linkruus 18.15, 3) Kalev Jaason 14.30.

7—8-AASTASED TÜDRUKUD:

40 m jooks: 1) Viive Kittask 8,2, 2) Tiiu Sillavere 8,4, 3) Leiki Edwards 11,0.

80 m jooks: 1) Tiiu Sillavere 16,2, 2) Viive Kittask 16,8, 3. Leiki Edward 21,0.

Kaugushüpe: 1) Tiiu Sillavere 2.27, 2) Kiiri Sandy ja Silvi Jaason 2.15, 3) Tiia Birkenbaum 1.89.

Pesapallivise: 1) Anita Oder 13.50, 2) Monika Medri 12.85, 3) Silvi Jaason 12.45.

9—10-AASTASED POISID

40 m jooks: 1) Sven Linkruus 6,9, 2) Toomas Orav 7,2, 3) Peter Türk 7.4.

60 m jooks: 1) Sven Linkruus 10,1, 2) Hillar Ling 10,4, 3) Toomas Orav 10,8.

80 m jooks: 1) Sven Linkruus 13,8, 2) Tomas Orav 14,25, 3) Peter Türk 14,45.

100 m jooks 1) Sven Linkruus 16,2 2) Valev Rebassoo 17,64, 3) Peter Türk 18,0.

(Järgneb)

RISTSÕNA NR. 1209

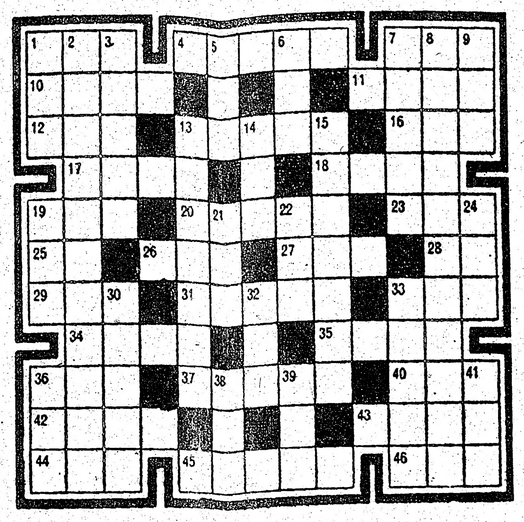

Põikread: 1. Raas, tera, 4. Väljapaistev kuju Eesti Vabadussõjas, 7. Mehe hüüdnimi, 10. Väike kala, 11. Saksa automark, 12. Ühe lehtpuu nimi inglise keeles, 13. Mõnikord, 16. Kartliku, 17. Veelangus, 18. Hollandi juustulinn, 19. Küsimus, 20. Karm, vali, 23. Poola lennuliin, 25. Eessõna saksa keeles, 26. Mõla, 27. Tervitussõna ladina keeles, 28. Isiklik asesõna, 29. Seeme, algus, 31. Naisenimi, 33. Jook, 34. Mõte, 35. Keha, 36. Lennuvõimetu lind, 37. Suur nimi kirjanduse ajaloos, 40. Naiskuju kreeka mütoloogias, 42. Kodulind, 43. Teravili, 44. Silmahaigus, 45. Joon, viirg, 46. Kolm — ühes võõrkeeles.

Püstread: 1. Härja rakend, 2. Eesti maakond, 3. Armuand, 5. Lapsevanem, 6. Kaelas kantav ehe, 7. Mineraal, 8. Teatud mõõteriist, 9. Omapead, 13. Purunenud ehituse jäänused, 14. Kana — inglise keeles, 15. Lind, 19. Naisenimi, 21. Papagoiliik, 22. Tütarlaps — ameerika zhargoonis, 24. Jook, 30. Ähmane, ebaselge, 32. Viljarõuk, 33. Nimekas kirjanik praeguses Eestis, 36. Sidesõna, 38. Pinna mõõtühik, 39. Riik Aasias, 41. Silmipimestav.

RISTSÕNA NR. 1208
LAHENDUS

Põikread: 1. Angervaks, 7. Aav, 9. Aadria, 10. Vine, 11. Imik, 12. Vastik, 13. Puhuja, 15. Asus, 16. Sajatama, 19. Kalender, 21. Karv, 23. Gallia, 24. Enters, 27. Gori, 28. Võti, 30. Ulakad, 31. SOS, 32. L.-Ameerika.

Püstread: 1. Ahv, 2. Näitus, 3. Elevus, 4. Vilmased, 5. Kaiv, 6. Sakala, 7. Arst, 8. Vasknarva, 13. Paiknevus, 14. Huul, 17. Järgmine, 18. Alal, 20. Nõrgal, 21. Klaver, 22. Ristik, 25. Taas, 26. Soda, 29. Iga.

Rohkem tellijaid — parem ajaleht. Soovitage VABA EESTLAST oma sõpradele!

Jõekääru lastesuvekodu parimaiks Kalevipoja tundjaiks väikestest tüdrukuist osutusid, vasakult Tiiu Sillavere, Viivi Kittask ja Kiiri Sandy kellele tunnustusmärke jagab Kalevipoja tarkuste õpetaja Endel Ruberg, vasakul Kalevipoja eksamineerija Peeter Pirn.

Foto: J. Säägi

JUST ILMUNUD
Valeria Kimberg-Kotkas'e
Karjane läks karjaga
Lood ja seiklused karjalaste elust Eesti iseseisvuse ajastul, Abel Lee illustratsioonidega.
Raamat lugemiseks ning kinkimiseks nii noortele kui ka vanadele.
Müügil „VABA EESTLASE" talitusest
Hind $12.00

Eesti sõduri kangelaslik võitlus 40 aastat tagasi
lugejate soovil eriväljaandena:
1944. AASTA
Kodumaal kirjutatud vastupanuraamat saadaval
„VABA EESTLASE" talitusest ja EAK kinkekaart
HIND $3.00 pluss saatekulu $0.70

ILMUS
HANS MERET'i
TEREMI JUTUSTUS
Estonia mässust, sõjast, Berliinist, KZ-laagrist ja muust
272 lk. (köites raamat)
Saadaval „VABA EESTLASE" talitusest
HIND $25.— pluss saatekulu $1.50

Robert Kreem
Mälestusi ⊙ Tähelepanekuid ● Otsinguid noorusaastaist
„VANDEGA SEOTUD"
237 lk. $15.—
Müügil „VABA EESTLASE" talitusest

MÜÜGIL
Oskar Lutsu KEVADE I
Saadaval „VABA EESTLASE" talitusest ja koolivaheajal Eesti Majas raamatute müügilaual.
HIND $6.00 — postiteel $6.50

WALL STREET JA HITLER

4.

1929.—1939. aastate vahel toimus American I.G. Farben direktorite koosseisus ja arvus muudatusi, aga selles oli alati kõige vähemalt neli ameeriklast. Aastal 1939, mil peatselt algava sõja tundemärgid tugevnesid, püüti nüüd juba General Aniline nimetust kandva firma juhatusele anda rohkem ameerikalikku väljanägemist ja sakslased Schmitz, Bosch ja Duisberg lahkusid oma kohtadelt. Kinnitati ametisse seitse uut direktorit, aga ikkagi seitse neist kuulusid originaalsesse I.G. gruppi. Need domineerisid eriti pärast 1940—1941 aastaid, mil Edsel Ford ja teisi ameeriklasi „ebatervislikuks muutunud poliitilise kliima" mõjul omad kohad juhatuses üles ütlesid.

Pärast sõda, kolm American I.G. Farben direktorit mõisteti Nürnbergi kohtu ees süüdi, aga need olid kõik ja ainult sakslased. — Kui ühe korporatsiooni direktorid on kollektiivselt vastutavad selle korporatsiooni tegude eest, siis koos sakslastega pidanuks Nürnbergis vastust andma ka firma ameeriklastest direktorid — kui säärase kohtupidamise eesmärgiks on tõepoolest sõjasüüdlaste kindlakstegemine. Aga kui eesmärgiks oli tähelepanu kõrvalejuhtimine Ameerika osatähtsuselt Hitleri võimule aitamisel Saksamaal, siis võib toimunud kohtupidamist nimetada hästi õnnestunuks . . .

* * *

Mitmerahvusliku iseloomuga hiigelfirma General Electric on mänginud ainulaadset rolli 20-nda sajandi ajaloos. Tema see oli, kes läks ja elektrifitseeris N. Liidu 1920—1930-ndail aastail. N.n. „Swope Plaanist", mille autoriks tollane G. E. president Gerard Swope, hiljem koorus välja president Rooseveldi New Deal — mida eelnenud president Herbert Hoover oma memuaarides on nimetanud fashistliku süsteemi rajamiseks Ameerikas. Swope ja Roosevelt olid olnud kauaaegsed intiimsed tuttavad ja viimane oli ühtlasi ka üks suuremaist G.E. aktsionäridest. Et ka G.E. direktorid Owen D. Young ja Swope ise olid segatud igasse kolmest erinevast ajaloolisest kategooriast — N. Liidu ülesehitamine, Rooseveldi New Deal Ameerikas ja Hitleri võimuleaitamine Saksamaal — see osutab suurkapitalismi elementide ülimale huvile maailma sotsialiseerimises, nende eneste põhjustel ja eesmärkidel; selle asemel, et alal hoida erapooletut turgu vabas ühiskonnas. — General Electric tegi väga head profiiti niihästi bolshevismi, kui ka Rooseveldi New Deal sotsialismi ja Hitleri rahvussotsialismi kaudu.

Walter Rathenau oli 1922. aastani juhtivaks direktoriks Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft (A.E.-G.) ehk German General Electric firma juures Saksamaal. Nagu tema kolleegid Owen Young ja Swope USA-s, Rathenau kuulus korporatsiooni-sotsialismi edutajate hulka. Avalikel kõnepidamistel ta kuulutas kadu võistlusele ja eraettevõtlusele. Miks? Sellepärast, et Rathenau ja Swope mõlemad nõudsid riiklikku kaitset ja kooperatsiooni nende eneste erakorporatsioonide eesmärkideks ja profiidiks. Teiste sõnadega, nende püüdluseks oli allutada riigivõim nende endi eramonopolistlikele huvidele — mida üldiselt tuntakse fashismi nimetuse all.

5.

G.E. direktor Owen Young oli, nagu varem mainitud, üks kolmest „Dawes Plaani" delegaadist — ja hilisema „Young Plaani" autor. Ta kasutas seda positsiooni, et aastail 1925—28 juhtida 35 miljoni dollari väärtuses Wall Street'i laenusid Saksamaale A.E.G. ehk German G.E. kartelli ülesseadmiseks. G.E. omandas lõpuks kuni 30% sellest Saksamaa firmast ja selle juhatusse kuulusid neli ameeriklast: Swope, Young, Minor, Baldwin; samuti ka kuusteistkümmend ja kaks kolmandikku protsenti Osram'i nimelisest Saksa suurfirmast, mille juhatusse pääsesid jällegi ameeriklased Swope, Clark ja Minor. Ka Young oli üksvahe Osram'i juhatuses. Peale selle oli ta tähtis tegelane Ameerika G.E., RCA, GM, NBC, RKO ja Federal Reserve Bank of New York juhatustes. G. E. president Swope oli samade firmade ja National City Bank juhatustes. Mõlemad mehed esindasid aga esmajoones J. P. Morgan'i huvisid.

Saksa A.E.G. ei omanud mingit esindust Ameerika G.E. juhatuses, küll aga oli lõpuks 5 ameeriklast A.E.G. direktorite hulgas, moodustades selle suurima ühiste huvidega grupi. Ja Ameerika G.E. oli see, kes finantseeris A.E.G. ekspansiooni Saksamaal. Tollest ajajärgust pärinev „Vossische Zeitung" raporteeris, et „Ameerika elektritööstus on vallutanud maailma ja ainult üksikud kindlused on suutnud sellele rünnakule vastu pidada . . ."

Saksa ajakirjandus ei olnud aga aastal 1930 isegi veel teadlik sellest, et G.E. käes oli siis juba efektiivne tehniline monopol kogu N. Liidu elektritööstuse üle. Läänerikidest oli G.E. jõuliselt esindatud Inglismaal, Prantsusmaal, Itaalias ja nüüd siis ka Saksamaal. International General Electric (I.G.E.), peakorteriga varemast kirjatööst tuntud 120 Broadway aadressil, firmanimetuse all jätkusid püüdlused kogu maailma ulatusega kartelli loomiseks, mida kõike kontrolliks ainuüksi Wall Street.

Saksa suurtest elektrifirmadest, ainult Siemens & Halske pidas G. E. püüetele vastu ja jäi iseseisvaks, kuigi G.E.'l õnnestus üles osta suurem hulk eelmise poolt välja antud võlakohustusi. Nii tuli, et üksi ameeriklane ei pääsenud Siemens'i juhatusse. Teisest küljest, ei ole mingeid tõendeid, et Siemens oleks rahaliselt toetanud Hitleri võimuletulekut, küll aga tegid seda suurte summadega A.E.G. ja Osram — milliste juhatustes seisid viis Wall Street'i esindavat ameeriklast . . . Need summad maksti otseselt välja Nationale Treuhand nimetust kandvasse salajasse Hitleri „poliitiliste kulutuste fondi", mida administreerisid Hjalmar Schacht ja Rudolph Hess. Sellekohased originaalsed pangaülekande tõendid on tänaseni säilinud. (Koopiad neist on autori poolt raamatus ära toodud. — HK)

Hitleri rahaliselt toetajaiks olid niisiis mõned — ja ei mingil juhul kõik — Saksa ja Ameerika industrialistid. Peaaegu kõik A.E.G. direktorid — nende hulgas kurikuulus Friedrich Flick — olid Hitlerit abistamas ja seisid seepärast hiljem Nürnbergis sõjasüüdlastena kohtu ees. Aga jällegi leiame, et süüdistatute hulgas ei olnud ühtki selle firma ameeriklasest direktorit.

General Electric tegi kartelli-lepingu ka (Hitlerit toetava) Krupi suurfimaga Saksamaal ja pärast tervet rida mahhinatsioone saavutas selle kaudu endale täieliku monopoli tungsten-karbiidi üle Ameerikas — millise tööstusmaterjali hinna ta tõstis kümnekordseks.

(Järgneb)

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan ikka vastu oma eesti kliente.
Palun helistada
(519) 794-3096

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

ILMAR KÜLVET

Ümber India allkontinendi (5)

Nepaalis — maailma katuse räästa all

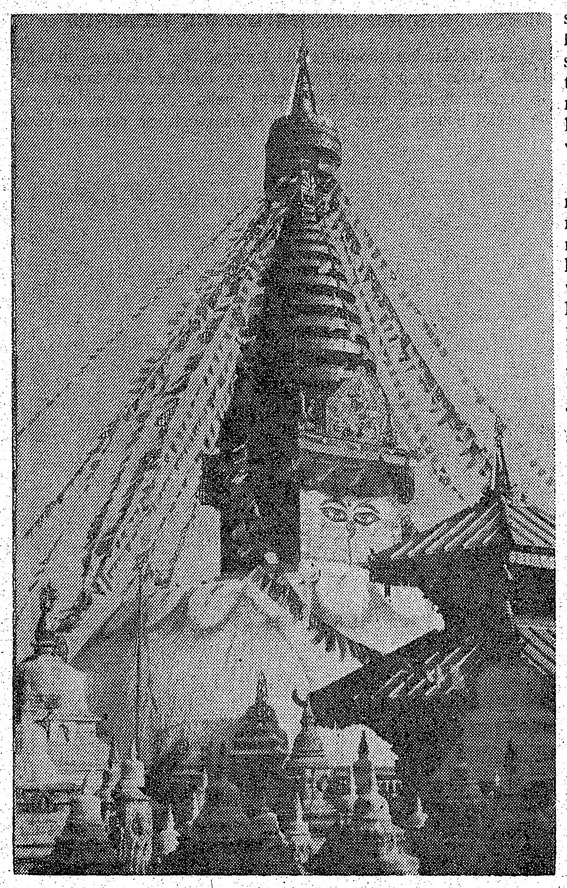

Nepaali pealinnas on üle 2000 templi, mõned neist inimnäolised.
Foto: Vaike Külvet

Hiina reisil jäi meil Tiibet külastamata, kuna olime seotud kindla ajatabeliga ja kartsime Chengdu orus ilmastiku lõksu sattumist, mis ongi päris paljusid turiste tabanud. Mõtlesime siis, et küllap pääseb sinna edaspidi hõlpsamalt India allkontinendi kaudu, siis kui seatakse sisse reisilennuühendus Katmandu ja Lhasa vahel. Selle jaoks aga olime nüüd tulnud Nepaali kuningriiki liiga varakult. Kõnelused õhukontakti rajamiseks algasid küll juba mitu aastat tagasi, kuid pole nihkunud kuigi kaugele. Pekingiga ei ole kellelgi kerge kokkulepet saavutada.

Ent ka Nepaal ise oli alles suhteliselt hiljuti peaaegu ligipääsematu maa. 1955. aastal rajati esimene maantee läbi Himaalajade Katmandu ja India vahele. Enne seda oli Nepaal välismaailmale niisamahästi kui suletud ja omal ajal toodi seal valitsenud ranadele isegi Euroopa päritoluga klaverid ja kroonlühtrid kandjate seljas kitsaid mägiteid kaudu kohale. Turiste hakkas Nepaali valguma alles 1968. aastal, millal Katmandusse ehitati lennuväli. Nüüd käib seal umbes 200.000 välisturisti aastas, kujutades enesest suurimat sissetulekutulpa vaesuse pitsituses olevale kuningriigile.

Lisaks, nüüd juba ammu vallutatud mäetippude, on Himaalajade piirkonnal vist üksainus nimi, mida kogu maailmas teatakse. Selleks on yeti, ehk koletu lumehiiglane, kelle jalajälgi olevat kõrgmäestikulumes mitmel korral nähtud, elukat ennast aga mitte. Seepärast pole ka sugugi üllatav kui selle müstilise olevuse nime kasutatakse Nepaalis peaaegu kõikjal, kus on midagi tegemist turistidega. Me lendasime näiteks Yeti lennuliini lennukiga ja sama nime võis näha mitmel pool ka kaupluste ning restoranide siltidel.

Umbes 400.000 elanikuga Katmandu ja kogu sellenimeline org, mis asub vaid 1400 meetrit merepinnast kõrgemal, tekitab kõigepealt mulje, et küllap olemegi jõudnud maailma lõpupiirile. Edasi enam ei pääse. Seejärele, olles teinud esimese ringkäigu linnas, tuleb tunne nagu oleksime nii mõneski suhtes laskunud ajas ja ruumis tagasi keskaega — primitiivsusesse, mis mõnda meist shokeerib, teisi aga otse lõputult vaimustab. Isegi Indias ei kohta just tihti sellist kaost, niivõrd äärmuslikku viletsust ega kauplejate-kerjuste pealetükkivust kui Katmandus. Kuskilt suhteliselt vaiksest nurgakesest, midagi teadagi just kerge leida ei ole, on aga kütkestav vaadata, kuidas see värvikas rahvatulv õiendab oma igapäevaseid toiminguid. Võtame näiteks riisimüüja, kes pakub oma kaupa lahtistest kottidest. Ost-ja sorib selles hoolikalt peoga, nuusutab, pistab terakese isegi hamba alla ja laseb alles siis valada oma kotikesse ühe või kaks mana nimelist plekk-kruusitäit seda peatoidust. Tilluke rahasumma vahetab omanikku ja me imestame, kuidas küll need musttuhat poepidajat, meile enamuses tundmatute saaduste pakkujad, suudavad oma äritsemisega elatise ära teenida. Aga ostjaid leidub kitseturulgi, kus möögivad ohvriloomad on punase värviga tribuliseks võõbatud. Kui Nepaalis tahetakse kellelegi vaesusetunnistust anda, siis öeldakse: „Ta on nii vaene, et ei jõua templis isegi kitse ohverdada, peab kanaga piirduma." Kuskil templi jalamil vedeleb apaatsete ilmetega mehi ja poisikesi. Need on küladest tulnud tööotsijad, öeldakse meile. Siit võib saada töömehe üheainsa dollari eest päevas ja selle teenimiseks ollakse valmis päris raskeid koormaid seljas kandma.

Südalinna möllust pisut eemal näeme kasarmute juures gurkhadest sõdureid igapäevast drilli sooritamas. Nendel on juba kohaliku mõiste kohaselt päris lahe elujärg — 20 dollarit kuus ja prii toit ning ululalune. Gurkhad omandasid teatavasti legendaarse kuulsuse Briti koloniaalarmees ja neile Londonist saadetavad pensionisummad moodustavad tänapäevalgi tubli osa Nepaali riiklikest tuludest. Siis on muidugi otsitud mehed veel mägisuguharude liikmed — sherpad, keda kasutatakse koormakandjaina mägironimise ekspeditsioonidel. Kas aga ei kuulu sellised mäetippude vallutamise katsed juba minevikku? Tundub, et mitte. Nagu kuulsime oli meie Nepaalis viibimise ajalgi teoksil kolmkümmend sellist üritust.

Lennukiks jagati meile ingliskeelseid broshüüre selle kohta, kuidas Nepaalis käituda. Eriti rõhutati, et kuninga arvel ei tohi ütelda midagi kritiseerivat, kuna teda võetakse kui Jumala maapealset taaskehastust. Oma külastusel nägime küll korraks kuningannat, kui ta sõitis mõjuva aueskordi saatel läbi murenenud punastest tellistest majadega ääristatud linnatänavate. Kuninga kohta öeldi, et ta pühendavat iga hetke oma rahva teenimisele, kuid hetkel viibivat ta tiigrijahil. Alles suhteliselt hiljuti külastas kuninglik paar Ühendriike ja siis oli ka ameerika ajakirjanduses rähemalt juttu Nepaalist — sealsest 80-protsendilisest kirjaoskamatuse suhtest, alatoitlusest, raskustest rahvusliku identsuse säilitamisel kahe suurjõu — Hiina ja India — vahel.

Vilksamisi läbi templiakna nägime Katmandus veel üht teist „kuningannat". Selleks oli kumari ehk neitsijumalanna, kelle kultus ulatub kaugesse minevikku. Jumalannaks valitakse nimelt vastava preestrite kogu poolt üks lapseeas, kullasseppade kutseklassi kuuluvast perekonnast tüdruk, kes peab olema ühtaegu ilus ja julge. Ilu alal on kokku 32 perfektsuse tingimust. Tal peavad näiteks olema proportsionaalsed sõrmeküüned, pikad varbad, delikaatne väike keel, sirged juuksed, terve näojume ja ripsmed nagu lehmal. Ilukatse läbi teinud kandidaadid pannakse julguseproovile hämarasse templissse, kus leidub ohvriloomade veriseid päidsisikondi, ning tehakse koledaid häälitsusi. Nii kvalifitseerub „jumalanna", kes jääb valitsema kuni menstruatsiooniikka jõudmiseni või ajani, millal ta kehast mingil muul põhjusel verd tuleb. Seejärele saab ta eluaegse riikliku pensioni, kuna vahepeal jäi muidugi kooliskäimine pooleli ja igasugune kutseoskus õppimata. Pealegi ei leidvat selline endine kumari enesele nii kergesti meest, kuna ebausu põhjal ähvardavat tema naiseks võtjat varajane surm.

Katmandus olevat umbes 2000 templit ja nii mitmedki nendest on tõelised vaatamisväärsused. Ehkki Nepaal nimetab end ametlikult hindu kuningriigiks, eksisteerivad siin hinduism ja budism sõbralikus kooseksistentsis. Inimesed näivad osalevat enam-vähem võrdselt kõigil usulistel talitustel, olgu need siis hindu jumalate või Buddha auks. Kõikjal vuristatakse päripäeva Tiibeti palverattaid, mis jäädvustavat palve rattapööraja aktiva poolele taevases raamatupidamises. Tiibeti omapärane pitsat on Nepaali elupildis päris selgesti märgata. Lamaismi mungad jalutavad rahvasummas ja palvetavad oma kloostreis. Leidub tiibetlastele kuuluvaid restorane ja kauplusi, müüakse tiibeti käsitöid ja põgenike poolt üle kõrgmägede kaasa toodud antiiki. Külastasime ka rahvusvaheliste organisatsioonide poolt ülalpeetavat tiibetlaste põgenikelaagrit, kus vastandina Nepaali üldilmele valitses kord ja puhtus, ning põgenikud kudusid vaipu, näpud väledamad toimingut saatva palvepomina tempost. Keegi ei palunud almust. Töökojas oli vaid korjanduskast ja üks väike poiss pakkus lootusrikkalt paberitükikest oma nime ja aadressiga. Ehk hakkab mõni Ameerika onu või tädi teda toetavaks vaderiks . . .

Ei, aeg Tiibetisse tagasi pöördumiseks pole veel saabunud, raputavad põgenikud meie sellekohase küsimuse peale päid. Hiinlaste terror ei ole küll enam selline nagu Mao ajal, kuid usuvabadusest pole veel juttugi ja ka Dalai Laama ise elab endiselt Indias eksiilis.

Kurvad ilmed, templikellade helin, inimesenäolised stuupapühamud, maskide ja muude müüdavate meenete ülirohkus, inimeste ning loomade kaos ja kakofoonia jäävad meile meelde kui lendame eemale Katmandust — maailma katuse räästa alt.

(Järgneb)

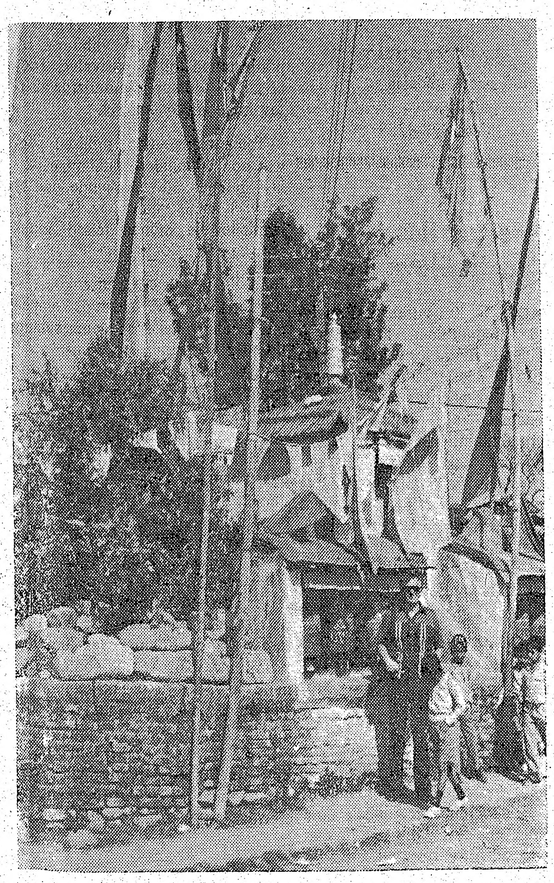

Tiibeti põgenikelaagri esisel Nepaalis.
Foto: Vaike Külvet

Külalisega kaasuvad mälestused

Alma Teder, Külaline kodumaalt. Välis Eesti & EMP, Stokholm 1983. 245 lk.

Alma Tederi juubelisünnipäevaks ilmus pärast pikka, ligi 30-aastase vaheaja järele uus romaan „Külaline kodumaalt". Kui ta pagulaskirjanduse ärkamise ajastul kirjutas kergemas zhanris romaani „Ilusad päevad" (1950), mis on eesti kirjanduse õppimisel veelgi kasutusel T.E.S. keskkoolis, siis on ta järgnenud kaheköiteline romaan „Elu õpilane" (1954—56) viinud lugeja inimelu argipäeva miljöösse, kus elult õppimine on olnud karm ja vaevarohke.

Kuigi uus romaan „Külaline kodumaalt" võiks jätta arvamuse, et selles on nagu mõnes samaainelises, kirjeldatud nõukogude rezhiimi alt lühiajalise külaskäiguga seotud sündmused, on uus teos tegelikult lähedane „Elu õpilase" miljööle, kus lõikava naturalismiga lähenetakse elule. Ometi läheb peategelane, hüljatud vallaslaps, vastu elule lootustega, kus on kindlaks eesmärgiks rikkus, väljapääs alandavast vaesusest, aga ta viib saavutatud jõukusse kaasa oma ropendused ja keelepruugi, mis talle lühema restorani köögis teenimise ajal „elutarkusena" külge hakkasid. Teoses aga lisavad need vaesuse miljöö omapära.

Teose peategelane ei jõua aga mitte kunagi välismaale, ta sureb oma laste poolt mahajäetuna, kuigi ta pühendas oma elu lastele; südametuina, tooreina, valelikena ei hinnanud need tema eneseohverduslikkust.

Aga ta pärandas türele kõik oma negatiivsed omadused, kuhu parem kooliharidus lisas vaid oskusi oma püüdluste taotlemisele. Tema ahnusel pole piiri ja need ilmnevadki suurepäraselt, kui onutütar ta Rootsi külla kutsub, mis osutub kutsujale valusaks kogemuseks.

Seda läbi kahe sugupõlve pulsivat päriliku pahelisuse elementi on autor elutundlikult analüüsinud, sest teose raamkavalises vormis on tugev psühholoogiline arengulugu emast ja tütrest. Teder jutustab asjatundlikult, andes läbi eri ajajärkude kulgeva ajalise tausta ja miljööilmingutes realistliku pildi sajandi alguse elust Tallinnas, kuhu igatseti maalt.

Ahnuses, mis koorub külalise iseloomu alt välja Rootsi kuningriigi rikkuses, paljastub ka kodumaa majanduslik olukord, esemete müügile panekuga teenimisvõimalused, et sugulaselt veelgi enam pressitust kasu saada.

Autori rahvapärane keelepruuk võib mõnele lugejale „vastu hakata", aga teisiti ei saakski iseloomustada ei ema ega tütart, ega ka hiljuti linnastuva agulirahva silmaringi ulatust, kes oma kombed on saanud kaasa maaühiskonnast.

Jutta Kleini kaanejoonis meenutab oma pehmuselt kunagisi Silvia Leitu akvarelle.

Hannes Oja

Toimetusele saadetud kirjandus

ESTO AMERICA nr. 1 — 1983. Uus eesti-ingliskeelne ajakirjavormis väljaanne alustas ilmumist New Norgis Peeter Ristsoo toimetamisel ja väljaandmisel. Juhtkirjas põhjendab toimetaja sellise väljaande vajadust, öeldes „olles töötanud aasta juhtiva eesti ajalehe juures New Yorgis, leidsin oma suureks pettumuseks, et see ajaleht ei olnud mitte meie ühiskonna teenimiseks, vaid ainult ühe väikse klike huvides. Selle grupi eesmärk pole mitte informeerida ja ühendada Eesti-Ameerika ühiskonda, vaid säilitada oma positsiooni kiirelt kaduvas ringis. See grupp pole huvitatud tõe trükkimisest, või meelitada juurde nooremaid lugejaid kes võiksid nõuda tõde." Uues väljaandes püütakse täita „Esto America'ga" arusaadava ja usaldusväärse informatsiooni tühimikku, ajakiri tahab olla vabameelsete ideede ja seisukohtade foorum. Ajaleheilmses väljaandes on kaalukamaks P. Ristsoo analüüsiv „Solidarity and its effects on Estonia" ja Paul Taylor Robertson „Esto Music Notes". Rubriigis „Estonia Today/Tänapäeva Eesti" on Aarne Vahtrale kodumaalt saadetud „armastuskiri" inimeselt keda ta ei tunne ja millega teda on tahetud halvustada. Vahtra märgib selle juures kommentaarina, et „tema vastane annab sellega teada, et talle on pidevalt teada minu aadress ja kirja lõpulause kordab sõnaselgelt telegrammi, mille saatsin sünnipäevaks oma abikaasale".

RAHVUSLIK KONTAKT nr. 4 (100) — 1983. Sisukorras: I. Heinsoo „Aastavahetuse eel", H. Kauri „Pimedusest valgusesse", V. Pekomäe „Sada KONTAKTI", R. Schmuul „Ühest päästeaktsioonist 1944. a. sügisel," „W. A. Pae „ „Õrn öökbik" sada aastat meiega", J. Äro „Üks haruldasi juubeleid", L. Karupea „Jüri Adila 70-aastane", M. Raud „Endel Kõksile mõeldes", G. Sillaste „Mida soovib eestlane Stockholmis?", S. Sepp „Mälestusi „Kodutütardest" Saaremaal", K. Meikop „Keelekursus".

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH in LITHUANIA nr. 59 — 1983. Ingliskeelne väljaanne N. Liidu poolt okupeeritud Leedus väljaantavast põrandaalusest ajakirjast. Selles on üheksa artiklit, kus räägitakse mõttevabadusest, preestrite võitlusest oma kiriku õiguste eest, arreteeritud preestrite kaitseaktsioonidest, preestrite kohtuprotsessidest, uurimistest, vangistatud dissidentidest, uudiseid kirikutegevusest ja juhtumeid leedu koolielust. Lisaks isikunimede ja kohanimede register.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 23. augustil 1984 — Thursday, August 23, 1984

ALGAS UUE EESTI KONDOMIINIUM
KORTERIMAJA EHITAMINE
Ehitus saab valmis MÄRTSIS 1985
OHUJAHUTUS, PUHTUS, PRIVAATSUS,
JULGEOLEK, EMAKEEL ja MURETU ELU
Veel saadaval mõned korterid:
Ainulaadne kondomiiniumkorteri hind ($88 — 90 sq.ft.)
Ruumikad korterid (1020—1075 sq. ft.)
Päikesepaistelised ja mugavad
ASUKOHALT: liiklusele hästi kättesaadavad
Helistage: G. E. Laikve või Õ. V. Laikve, Tel. 444-6405, 444-2897
101 Cassandra Blvd., Don Mills, M3A 1T1

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

HEATING, AIR CONDITIONING & HEAT PUMP
★ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Ahjude puhastamine.
ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

Schmidt:
USA polnud läbirääkimistel tõsine

BONN — Endine Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Schmidt ütles, et ta pole veendunud, et USA olnuks tõsiselt oma läbirääkimiste juures Genfis keskulatusega tuumalaenguga rakettide vähendamise eesmärgil. Ta lisas, et president Ronald Reagani valitsus peab näitama paremat koostöö tahet.

ESTO MUTUAL FUND LTD.
Aktsia hind 20. aug. $9.12
Toronto, Ont. M5H 1J8
145 King St. W., Room 1900
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

Soome töölised Eestis

Soome ajaleht kirjeldab maksuvangide omapärast elu Tallinnas

„Suomen Kuvalehti" märtsikuu numbris kirjeldatakse soomlaste elu lepingutöödel Tallinnas, nimetades neid „verovankideks" (maksuvangideks). Maksuvangistus on kibeda kõlaga nimi, mis on kiskunud kaasa tuhanded soomlased. Vabatahtlikku „vangistusse" meelitavad maksuvaba palk, päevarahad ja pooltasuta autod. Hinnaks on sundus püsida eemal Sooest. Parim ja halvim maksuvangistuse vorm on päris naabruses Tallinnas.

Ajakiri kirjeldab soome tööline elu Tallinnas sadama ja muude objektide ehitustöölisena. Juba kaugelt eralduvad hallist tööstusmaaalalt ülespoole tõusvad helekollased Wärtsila kraanad. Siis tuleb vastu võrkaed koerapiltidega, mis peaks hoiatama omavolilise sissetungi eest.

Aia sees seisavad sirgeis rivides Soomest toodud töölisbarakid, mille ette peatunud autod paljastavad millised on soomlaste automaitsed: Mercedes Benz 300T, Audi Turbo, Volvo 760 GLE Turbo, BMW 320 ti, Saab 900 Turbo.

Tallinnas on praegu neli soomlaste tööala, millest tapeeditehas valmis jaanipäevaks. Kommunaari saapatööstuse tööd on alles saanud täie hooga peale alata, Salora litsensi-raadioid valmistav äsja ehitatud hoone on alles keskpaiku; uue suursadama esimesed mõõdumehed just märtsis saabusid linna.

Kokku oli soome ehitusmehi möödunud kevadel mitmel pool maailmas 17 riigis 55 objekti juures 3500 meest. Arv on vähenenud, sest õliriikideski on nüüd rahapuudus ja idas ehitamist on vähendatud kaubandusliku tasakaalutuse tõttu, kus Soomel on väga suur ülekaal.

Minejaid maksuvangistusse siiski jätkuks — igale võimalikule töökohale on kümneid soovijaid. Töökohtade harvenemisel saab eesõiguse tavaliselt see, kes on varem välismaadel olnud. Nii on mõne aastaga tekkinud ehitajate eliitrühm, kelle elu on keerlemas ühelt välismaiselt tööobjektilt teisele.

Silt mis näitab Tallinna uue sadama ehituse piirkonda

TÖÖKOHA VEEBEL

Mootorlaev „Georg Ots" oli soome ajakirjanike külastuspäevale eelneval päeval toonud uue lasti soome turiste ja nüüd külastajate saabudes töökoha juhataja tõstis kotist posti lauale. Soome ajalehed „Helsingin Sanomat", „Kansan Uutiset", „Rakentaja", „Apu" ja „Suomen Kuvalehti" mille kaanel oli tookord Marja-Liisa Hämäläinen rõõmutsemas oma Sarajevo võitude üle.

Alati sellist posti ei tule. Halvemal juhul nõuab postikoti klaarimine viis päeva laeva saabumisest. Baraki teadetetahvlil on teade, kus teatatakse, et posti viibimise on põhjustanud toll ja piirivalve. Töökohal oli õhkkonna muudatus aistitav kohe aastavahetusel.

Teine teade ütleb, millised päevad on töökohal vabad, nn. riiklikud pühad: rahvusvaheline naistepäev, 1. mai, võidupäev (8. mai), jaanipäev ja mõned teised, muuseas ka teine jõulupüha.

Töökohal olev isikulise koosseisu juhataja vastab lähemalt kompanii veeblile, kelle viimane selline töökoht oli Liibüas, enne seda Iraagis, kust tuli lahkuda Phantom-lennukite pommirünnakute järel. Liibüas olid nende hoolealuseks filipiinlased, alandlikud inimesed, kellel alati oli huultel „Yes, Sir!", aga lubadused kuigi palju ei tähendanud.

Lähis-Ida järel on Tallinn töökoht idülliline. Kaug-Ida liikuvate töölistega võrreldes on soome ehitajate kombed vastupidised. Idealne ehitaja olevat soomlane, ... l pole perekonda Soomes ega j omise probleeme. Kui Soomes ootab õnnelik pere, siis ei peaks keegi vastu nõuetavat lepinguaastat. Viina ei tohiks liiga palju tarvitada, aga fakt on see, et paljud mööda maailma ringiliikuvad ehitusmehed on alkohoolikud. Moskvas ühel ehitusettevõtjal suri joomise tõttu 5, teisel 3 töölist.

Soomest maailma mineku põhjustajaks on sama mis mundelgi ehitajail — abielulahutused; uued sõrmused tuli osta juba Tallinnas. Araabia riikidest Eesti tulnud ehitaja ei salga, et üks eelis Tallinnale on võimalus tutvuda naistega. Muhamedimaades sellist õnne ei võinud kujutletagi. Tallinnas leidub naisi mõnel määral sellevõrra kui soomlasil on vabu mehi. Eeliseks sõbrustamisel on see, et mees on soomlane. Muid abilisi pole vajagi. Soomlased on hästi soositud, aga lehemees suhtub sellesse vähe iroonniliselt. Tagaplaanil on ka hädavajalikkus, soov saada soome kaupu. ...Teine meelitus on lubamatu äritsemine, mida soomlaste asukohtade ala piiravad vahekaubitsejad kitsendavad. Miilits ei tundu olevat huvitatud, annavad rubladki mõnel puhul tagasi. Tavaline rublade tagasijooks nõukogude süsteemi on „tööliskodu", hotell Viru teise korruse punane baar.

Tööjuhataja teine ülesanne on olla puhvriks soomlaste ja ametivõimude vahel. Kokkupõrkeid on olnud, aga enamuses need on siiski olnud provotseeritud, kus on võetud rahakott, mis puhul on hakatud karjuma ja siis on kutsutud miilits. Töökohtade ümber oli alul miilitsavalve puudumisel inimesi loata aiast üle, alt ja läbi tunginud, viies tööriistu, raadioid ja helilindistajaid; nüüd elatakse juba teist ajajärku.

Valve on hoolas, aga peenetundeline, nagu kauguse taga. Suurim mure on soome ajalehtede pärast, mida ei soovitata levitada. Mõnikord kõrvalt mööda minnes võidakse märgata, et elukohas on käinud „võõraid".

Kahe haiglas lamava ja ühe käe vigaseks lõiganud mehe suurem mure on hoolitsuse puudus. Ta arvab, et igal töökohal peaks olema oma tervishoidlik hoolitsus.

USALDUSMEES

Usaldusmehe ruum on natuke suurem kui koosseisu juhatajal. Töö on siiski väljas koos teistega. Mehel on Tallinnas viies töökoht ja kolmas tööandja. Seljataga on olümpiahotell, ujula, ärikeskus, Kotka turistideäri.

Sama pere näib nüüdki olevat kui oli paar aastat tagasi olümpiahotelli ehitamisel. Mõned on vahepeal käinud Lähis-Idas, Kostamukses, mõni Kondrovas Moskva lähedal.

Nende vahel on tal ka abielulahutus. Üks mees ütleb, et ta oli 25 aastat abielus, aga töökohad mõjusid. „Mänguriistad" kippusid segamini minema. Vahepeal ta oli poolteist aastat Soomeski, katsus perekonnaelu päästa ja ehk oleks siis õnnestunudki. Viimast korda ta oli käinud Soomes jõulu ajal. Palgamaksja lubab maksuvangile vaid neli korda aastas Soomes käia, kontrolli eest hoolitseb tööandja.

Kuid ühendus Soomega käib telefoni kaudu. Õhtuil on raske oodata kui kõne tulek võib võtta kuni neli, viiski tundi. Piinatud maksuvangidele hakkab Tallinn siiski tunduma üha enam kodusena. Ka kohalikud kombed hakkavad, nagu nõukogude tähtpäevad, omaseks saama. Neil puhul käiakse külas ja viiakse väikseid kinke. Tutvused sünnivad nagu iseenesest, eestlased on sellele äärmiselt innukad. Ja kui oled vallaline poissmees, siis pole raskusi.

Soome raadio ja televisioon näivad olevat väga tähtsad. Eestlased on soomlastele ka poliitilisi näpunäiteid andnud, et mis te neist valimistest peate, küll Koivisto valitakse niigi. Soome ministreid tuntakse ja kui „Dallas" algab, siis seda meelsasti vaadatakse.

Aga kord ka öeldi neile töökohal, et minge koju, Soome kapitalistid! See pani soomlased imestama, kuna mõlemad pooled olid töölised. Aga Tallinnas on soomlased rikkad, keskmine palk 5000—6000 Soome marka, mille teevad suureks tükitööd ja ületunnid. Päevaraha makstakse 450 rubla kuus. Eesti oma ehitajate kuupalk jääb alla 300 rubla.

Autosid pole antud kõigile maksuvangistuses olevaile soomlasile. Töökoha sajast töölisest on poolelt nõutud aasta pikkune kokkulepe, aga kohalike elanike kadeduse vältimiseks ehitaja nõustus ostuluba andma vaid 13 auto ostuks. Kes selle „loterii" võitis, sai oma auto kätte Leningradis.

Tallinnas valitseb selline pilt, et soomlased on pärit mingilt muinasjutumaalt. Mõnikord see imetlemine hakkab otse vaevama. Soomlased on siis katsunud selgitada, et kõik see on nende oma kätega ja kõva tööga teenitud. Keegi pole käinud neile midagi kinkimas.

MEESTE PEREEMAND

Eeslinna neljanda mikrorajooni 9-korruselise hoone paljal õuemaal on mees suitsetamas, läkiläki kõrvad hoolikalt kõrvadele veetud. Pereemand pole lasknud ilma selleta välja, kuna 13 meest on samaaegselt haiged... Suuremad korterid on kolmeruumilised, kus nüüd elab neli meest. Suvel nende arv tõuseb kuuele. Majas asuvad kõik, väljaarvatud „pooleldi kohalikud", kes on asunud oma eesti töökaaslaste juures. Meestel on minekut, eesti tüdrukud peavad lugu soome meestest.

Tallinnas on ka soome naisi. Nende elu on rahulikum. Neid on seal 12, kõik samuti „maksuvangistuses". Nende kaudu nad rublasid säästavad, kui ei lähe välja pidutsema. Siin pole kunagi miilitsat vaja, mehed on väga rahulikud, mõni on lugenud 170 raamatukogus leiduvat raamatut. Televisiooniaparaate on peagu igas ruumis.

Üks soome naine seletab, miks ta läks välismaale tööle. Ta oli saanud töölt lahti ja palunud tööametilt mistahes tööd ja siis ta määratigi Kostamuksesse puhastajaks. Oli seal kolm aastat, esiteks puhastajana, siis tööjuhatajana. Selle järel oli Leningradis Pulkovskis ehitustööl. Kuna lapsed on täiskasvanud, siis naine kogub raha omale vanusepäeviks korteri ostmiseks. Tallinnas on palk tunduvalt suurem. Kuna mehed teevad väga pikad tööpäevad, selletõttu ta peab alati valmis oleme neile toitu pakkuma.

Kuna Soome reisimine on raskendatud, siis soomlased kasutavad neid reisivõimalusi, mida pakutakse ja organiseeritakse kohapealseile inimestele. See on soome naise, kel on pereemanda ülesanded, ainus vabaaeg. Naine ütleb, et me „maksuvangid" vaatame seda laia Venemaad; viimati oli oldud Riias, siis Tashkendis.

Soome naine iselodmustab Tallinna elu, et seal ei tunnegi end Venemaal olevat, mistõttu on väga kerge hakkama saada, kuigi alul tundus igavana, siis nüüd on silmad harjunud. Kui jõulu ajal vaatas aknast välja lagedale, siis oli tundunud, nagu oleks kodus.

KÖÖGIMEISTER

Töökoha õhkkonna määrab kokk. Ta ütleb, et kui soomlane saab kohvi ja pääseb sauna, siis ta on juba pooliti rahuldatud. Tallinna praegune köögimeister tuli Iraagist, kuid oli enne 17 aastat töötanud laevakokana. Iraanist oli tulnud sunniviisiline lahkumine, kui streik jättis laevad reidile seisma.

Iraagis oli ta valmistanud toitu kolmesajale bangladeshile. Söögi tegemine algas hommikul kanade tapmisega ja koraani lugemisega. Hommikul pakuti riisi ja curryt, õhtul curryt ja riisi. Toit toodi basaarilt. Tallinnas tuuakse toit kolhoositurult. Soomlane on sealgi meister. Põhimõttes on esimene toidutoomise koht soomlasele osutatud äri, kus juhataja tuleb isiklikult avama lao lukku ja Lada-veoki tagakast paisatakse täis suitsusinke ja muud harvanähtavat. Coca-Cola litsentsiga tehtud Fantat. Äridest saab juurvilja, kuid liha liigid vahelduvad. Alati pole mõtet parema otsimiseks vaeva näha.

Teine käik on kooperatiivärisse, kus hinnad on kõrgemad, kaubatase madalam. Kolhoositurul kaubeldakse küsimise ja pakkumise kombel. Hinnatase on turul peaaegu kahekordne, kuid soomlane on teinud kokkuleppe paari turukaubitsejaga, et need varustaksid neid aastaringi kindla hinnaga, andes kartuleid, porgandeid, peeti ja rohelist.

Äris on praeliha kilo 3 rubla, kuid küsimus seisvat selles, kas seda on saada. Kuid soomlased on üle saanud ja selle üle pole kurtmist. Soome kokk ütleb, et ta pole kunagi küsinud, kust ärijuhataja oma liha saab. Ta ütleb, et liha on siin; muus asjas on mees argliku jutuga, millest parem ei maksa räägidagi.

Kuid kokk ütleb, et eestlased on ärimehed. Kunagi ei ole sellist tunnet, et sealt seda tuleb jälle. Kui toorained on õnnelikult saadud, on soomlaste pidamine hõlbus teostada. Ainult kohviga ei tohi selliselt riskeerida, seda tuleb Soomest tuua.

Kuid soomlased ei abiellu mitte ainult eestlastega Tallinnas. Üks leidis omale abikaasa, venelanna Tanja Viiburist ja nüüd pole perekonna külastamiseks vaja enam kellegi luba. Võid minna ämma vaatama millal süda soovib.

Otsin
LAPSEHOIDJAT
2 kuni 3 päeva nädalas
Newmarketi rajoonis.
Tel. 478-4289

Iisrael kohtles halvasti sõjavange

DACCA — Kui viimased Bangladeshi vabatahtlikud, kes sattusid Liibanonis Iisraeli vägede kätte vangi võideldes PLO üksustes, saadeti Rahvusvahelise Punase Risti vahendusel koju tagasi, mõned 225-st vabatahtlikust rääkisid reporteritele, et neid koheldi Iisraeli vangilaagris halvasti, juudid ei andnud neile küllalt toitu ega juua, enne kui Punane Rist tuli vahele. Ametnikud ütlesid, et umbes 400 Bangladeshi vabatahtlikku said surma Liibanoni sõjas.

Honeckeri külaskäik otsustatakse sel nädalal

HAMBURG — Ida-Saksamaa ametivõimud otsustavad käesoleval nädalal, kas nende kommunistlik juht Erich Honecker läheb oma plaaniga edasi ja külastab Lääne-Saksamaad eeloleval kuul või kuuletub N. Liidu noomitusile ja loobub. Külaskäik ja lähenemine Lääne-Saksamaale on põhjustanud lõhesid Moskvaga.

Inglise töölispartei viib USA raketid välja

LONDON — Inglismaa parlament nõustus ametlikult talvel uute USA rakettide paigutamisega. Rakettide vastased demonstraatorid korraldasid rongkäigu tõrvikutega Londonis, pärast seda kui ajaleht „Guardian" teatas, et raketid on saabumas. Parlament nõustus rakettidega 362:218 vahekorras. Opositsioonis olev töölispartei nõudis rakettide paigutamise edasi lükkamist, ja on lubanud nüüd, kui nad järgmistel parlamendivalimistel võimule pääseksid, raketid maalt välja saata.